

DE VLAAMSE MINISTER VAN FINANCIËN EN BEGROTING, WONEN EN ONROEREND ERFGOED

VERSLAG AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: besluit van de Vlaamse Regering tot wijziging van het Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014 wat betreft de aanvraagprocedures voor erfgoedpremies en de meerjarenpremieovereenkomsten

1 INLEIDING

In toepassing van het Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014 is het mogelijk om voor beheersmaatregelen, werkzaamheden of diensten aan beschermd onroerend erfgoed een erfgoedpremie te bekomen. Het Onroerenderfgoedbesluit onderscheidt twee soorten erfgoedpremies, afhankelijk van de gekozen procedure: de standaardprocedure of de bijzondere procedure. Hoewel het besluit het toekennen van de premie letterlijk afhankelijk maakt van 'de perken van de begroting van de Vlaamse Gemeenschap', omvatten de premieprocedures geen enkel aanknopingspunt om in te grijpen als de instroom van premie-aanvragen de mogelijkheden van de Vlaamse begroting dermate overstijgt, dat het onmogelijk wordt om de premie effectief binnen een redelijke termijn toe te kennen. Het gevolg is dat aanvraagdossiers 'ontvankelijk' worden verklaard en voor onbepaalde tijd op een wachtlijst belanden. Deze wachtlijst is binnen de onroerenderfgoedsector al jaren een bittere realiteit.

Premie-aanvragen volgens de standaardprocedure hebben een beperkte financiële scope (het 'subsidieerbare bedrag' is beperkt tot 25.000 euro) en kunnen vlot worden gehonoreerd, maar voor (ontvankelijke) premie-aanvragen volgens de bijzondere procedure geldt deze financiële beperking niet. Voor premies volgens de bijzondere procedure omvatte de wachtlijst eind 2019 nog 456 dossiers voor een totale premieverwachting van 239.187.901,14 euro. Bijna driekwart van die lijst wordt bepaald door dossiers uit 2014 en 2015, die nog zijn ingediend in toepassing van de vroegere restauratiepremiereregeling. De grootteorde van het jaarlijks beschikbare budget voor erfgoedpremies volgens de bijzondere procedure is 75 miljoen euro. Met andere woorden: een meerderheid aan dossiers wacht al minstens vijf jaar op een premie, en het toekenningsritme biedt geen perspectief op soelaas op korte termijn. Er kan dus bezwaarlijk worden gesteld dat de premie binnen redelijke termijn volgt op het ontvankelijk verklaren van de aanvraag.

De Inspectie van Financiën drong er al herhaaldelijk op aan om paal en perk te stellen aan deze problematiek, en het oplossen van de wachtlijst is dan ook (opnieuw) een belangrijk thema in de beleidsnota 2019-2024 voor het beleidsveld onroerend erfgoed. In uitvoering daarvan wordt gewerkt aan maatregelen om de wachtlijst weg te werken, en om de regelgeving op een doordachte manier te wapenen tegen nieuwe wachtlijsten. In beide gevallen is de haalbaarheid van onderlinge engagementen een belangrijk uitgangspunt, zowel voor de premienemer als de premieverlenende overheid.

In afwachting van het uitrollen van deze maatregelen, blijft het echter wel mogelijk om nieuwe premie-aanvragen in te dienen, en blijft de wachtlijst dus aangroeien. In functie daarvan keurde de Vlaamse regering op 16 oktober 2020 een beperkte aanpassing van het Onroerenderfgoedbesluit, die

de mogelijkheid biedt om het aanvragen van premies volgens de bijzondere procedure stop te zetten, definitief goed (VR 2020 1610 DOC.1128). Deze aanpassing treedt in werking op 10 december 2020.

Ondertussen zijn ook de krijtlijnen duidelijk van waar de meer fundamentele aanpassing van de regelgeving toe moet leiden. Het nu voorliggende aanpassingsvoorstel speelt daarop in. De krijtlijnen van de beoogde aanpassingen zijn dubbel:

- Enerzijds is het de bedoeling het premiestelsel te wapenen tegen wachtlijsten. Van het vraaggestuurde systeem van vandaag, willen we maximaal evolueren naar een aanbodgestuurd systeem. De voornaamste verschuiving ligt daarbij bij de huidige bijzondere procedure, en de nadruk ligt daarbij op het begin van de procedure. Waar het nu altijd mogelijk is om een premiedossier volgens de bijzondere procedure in te dienen, zal dat door een shift naar een premiesysteem 'met oproepen' veranderen in een systeem waarbij op uitnodiging dossiers kunnen worden ingediend, op vaste en beperkte momenten, en waarbij vooraf duidelijk wordt gecommuniceerd welk budget er te verdelen is. Er kunnen maar zoveel dossiers worden geaccepteerd als er budget is, en daarom wordt een jury-element geïntroduceerd: er zal een afweging worden gemaakt welke dossiers er zullen worden geselecteerd.

Het jureren houdt een competitie-element in, maar dat competitie-aspect zal pas op termijn ten volle kunnen gelden, aangezien het wel de bedoeling is om nu prioriteit te geven aan het afbouwen van de bestaande wachtlijst, en het budget beschikbaar voor oproepen afhankelijk te maken van de ruimte die daarbuiten bestaat. Er zullen in eerste orde dus weinig en dan nog zeer beperkte oproepen worden georganiseerd. Bovendien is het niet de bedoeling om de focus van de huidige bijzondere procedure geweld aan te doen: het blijft mogelijk om dezelfde soorten dossiers in te dienen, en eenmaal geselecteerd, kent een dossier ook het gebruikelijke voorbereidings- en goedkeuringsverloop: de output van de dossiers moet immers, zoals vandaag, kwaliteitsvolle erfgoedzorg zijn, en die begint met goede restauratiedossiers.

Een belangrijke aanpassing is wel dat het systeem met oproepen ook toelaat om verwachtingen te formuleren inzake de bredere maatschappelijke meerwaarde van projecten, dus niet noodzakelijk alleen de restauratieve kwaliteit, maar ook de mate van vernieuwing die wordt geïntroduceerd, herbesteding, de plaats in wijk- of streekontwikkeling, publieke toegankelijkheid, energiezuinigheid ... Op termijn zullen die aspecten belangrijke accenten vormen, die ook doorslag kunnen geven bij het jureren.

- Anderzijds is het de bedoeling regelmatig onderhoud financieel te blijven stimuleren en de restauratietermijn van het onroerend erfgoed te verlengen tot 70 jaar. Het goed functionerende systeem van de erfgoedpremie volgens de standaardprocedure wordt in functie daarvan uitgebouwd, zodat ook grote bedragen in aanmerking komen, en meer doelgroepen kunnen worden aangesproken. De geest van de standaardprocedure blijft ongewijzigd: het moet gaan om bescheiden projecten, die in functie staan van regelmatig beheer. Wachtlijsten moeten hier absoluut worden uitgesloten. Daarom wordt de instroom aan aanvragen nauwkeurig opgevolgd, en zijn er ook afremmechanismen ingebouwd, als de vraag de budgettaire draagkracht van het beleidsveld overstijgt. Door een bredere scope aan dossiers via deze procedure te laten verlopen, kan een te snelle doorstroom naar de procedure met oproep worden ingedijkt.

Het is evenwel niet de bedoeling dat de standaardprocedure een achterpoort wordt om (opgesplitste) grotere dossiers te bedienen. Het systeem gaat uit van solidariteit, maar ook van verantwoordelijkheidsgevoel bij de indieners. Het is echter ook belangrijk dat het oproepensysteem een voldoende breed gamma aan projecttypes aanspreekt, zodat er geen hiaten ontstaan in het aanbod. Ook de instroom aan aanvragen bij oproepen zal moeten worden opgevolgd, zodat gericht op de vraag kan worden ingespeeld.

In de lijn van de verruiming van de standaardprocedure is ook de verruiming van de subsidielijn 'beheersovereenkomsten'. Deze subsidiemogelijkheid wordt verruimd naar 'algemene

landschapszorg'. Daarmee wordt tegemoet gekomen aan de vraag van de sector: landschapszorg heeft baat bij een flexibele resultaatgerichte benadering, waarbij middelen op basis van algemene plannen worden verdeeld. De verruiming laat toe deze subsidielijn te activeren, en is een eerste stap in een verdere verkenning van de mogelijkheden om op 'contractbasis' te werken.

2 TOTSTANDKOMING

Het voorstel gaat uit van het beleidsveld Onroerend Erfgoed, en geeft uitvoering aan de beleidsnota Onroerend Erfgoed 2019-2024, met name de derde strategische doelstelling ('De zorg voor het onroerend erfgoed is zichtbaar, toekomstgericht en duurzaam') en in het bijzonder de tweede bijhorende operationele doelstelling: 'Financiële ondersteuning is gediversifieerd en gaat uit van een wederzijds haalbaar engagement'.

Onder de hoofding 'We ondersteunen op basis van redelijke verwachtingen' stelt de beleidsnota:

"De bestaande wachtlijst blijft een probleem. De aanpassingen van de regelgeving tijdens de voorbije regeerperiode hebben een aanzuigeffect veroorzaakt: premienemers hebben massaal beroep gedaan op het vroegere, "voordeligere" restauratiepremiestelsel. We reiken oplossingen aan om de bestaande wachtlijst in te korten. We reserveren extra investeringsmiddelen voor een inhaalbeweging. Tevens onderzoeken we of er andere maatregelen genomen kunnen worden die de wachtlijst mee kunnen helpen terugdringen. We overleggen daarover met de betrokken actoren.

Financiële ondersteuning gaat uit van solidariteit en kostenbewustzijn. Dat betekent enerzijds dat wie steun nodig heeft, die moet kunnen krijgen. Anderzijds moet de overheid kunnen ingrijpen als ze de vraag niet meer binnen redelijke termijnen kan honoreren of als stimuli niet voldoende inspelen op de behoeften en opportuniteiten die er zijn. Het huidige ondersteuningssysteem is volledig vraaggestuurd en voorziet dergelijke veiligheidsmechanismen niet, waardoor er wachtlijsten ontstaan en nieuwe behoeften niet kunnen worden verlicht. We willen het systeem daartegen beveiligen en het beleidsmatig aanstuurbaar maken."

Onder de hoofding 'We investeren gericht, met goed huisvaderschap, solidariteit en duurzaamheid als uitgangspunten' stelt de beleidsnota:

Het stimuleren van regelmatig onderhoud om dure restauraties te vermijden, vormt meer dan ooit de basis van onze onroerenderfgoedzorg. We zetten consequent in op het belonen van goed huisvaderschap. We optimaliseren de laagdrempelige financiële ondersteuningsinstrumenten die inspelen op regelmatig onderhoud, zoals de reeds bestaande erfgoedpremie volgens de standaardprocedure en de fiscale stimuli, en maken deze aantrekkelijk voor meer doelgroepen. Bedoeling is dat ze uitgroeien tot een alternatief voor duurdere ondersteuningsvormen. Meer verregaande engagementen blijven mogelijk: premies bijzondere procedure, kanjerdossiers, meerjarenpremieovereenkomsten, hogere tegemoetkoming. Tegelijk houden we specifiek deze engagementen kritisch tegen het licht en onderzoeken we of er een aanvullend systeem van jaarlijkse thematische oproepen in functie van de door de Vlaamse Regering vastgelegde prioriteiten kan worden ontwikkeld binnen een breder geheel van maatregelen waarbij de voorrangsregels, de voorschriften en adviseringspraktijk worden herbekeken en goed huisvaderschap wordt gestimuleerd.

Nu al wordt regelmatig onderhoud beloond met een verhoging van de erfgoedpremie. We willen het principe waarbij verdiensten beloond worden verder uitbouwen. Goed huisvaderschap betekent ook: de kosten-batenverhouding bewaken, een voortrekkers- of voorbeeldrol opnemen (en op die manier solidair zijn met andere erfgoedgebruikers). We willen projecten in het voetlicht stellen die een oplossing bieden voor velen, zoals een pilootproject in een ruimere wijkherwaardering, een

herbestemming die een grote maatschappelijke nood lenigt ... We bekijken in dit kader of we via instrumenten zoals crowdfunding en een erfgoedloterij privékapitaal kunnen aantrekken.

We willen vertrouwen, flexibiliteit en autonomie bieden aan onze partners. De onroerenderfgoedregelgeving voorziet verschillende vormen van overeenkomsten die de relatie tussen de Vlaamse overheid en partners regelen: erkenningen, beheersplannen, onroerenderfgoedrichtplannen, samenwerkingsovereenkomsten, beheersovereenkomsten ... We onderzoeken de mogelijkheid om deze te hervormen tot een uniform systeem van contracten met afspraken over taakverdeling en financiering. In deze contracten kan de afstemming met andere (financierende) partners worden geregeld. De ontwikkeling van onroerend erfgoed heeft vaak andere belangen dan alleen onroerenderfgoedzorg. Contracten moeten de mogelijkheid bieden om krachten te bundelen om gemengde doelstellingen te bereiken. De nadruk ligt op het globale resultaat en niet zozeer op het afbakenen van subsidiedomeinen. We zoeken inspiratie bij andere organisaties (dienstvergoedingen, beheersovereenkomsten ...) en bekijken de mogelijkheden tot transversale samenwerking.

3 PROCEDUREVERLOOP

3.1 ADVIES INSPECTIE VAN FINANCIËN

Het advies van de Inspectie van Financiën is verstrekt op 8 september 2020. Het omvatte volgende opmerkingen:

- Belangrijkste inhoudelijk tegenargument is dat door de omvorming van een vraaggestuurde naar een aanbodgestuurde ondersteuning nieuwe aanvragen weliswaar niet langer kunnen terechtkomen op de wachtlijst (die vervolgens stelselmatig kan afgebouwd worden) maar dit betekent niet dat deze niet beantwoorden aan reële behoeften. Het systeem van de oproepen zorgt er in principe wel voor dat de meest prioritaire behoeften zullen gehonoreerd worden.

Reactie:

Voor het in kaart brengen van de behoeften is een wachtlijst niet het best geplaatste instrument. Bevraging en monitoring zijn meer geschikt om na te gaan welke behoeften er bestaan en laten toe prioriteiten te stellen in het tegemoet komen daarvan. De huidige wachtlijsten geven een inzicht in de behoeften die eigenaars ervaren, maar laten niet toe om die te toetsen aan de prioriteiten van het erfgoedbeleid. Bovendien zijn ook wachtlijsten niet volledig: eigenaars laten zich door de lange wachttijd afschrikken en dienen gaan aanvraag in, hoewel zij een nood ervaren.

Daarnaast is het de bedoeling om ook oproepen te voorzien voor traditionele thema's en deze niet te beperken tot beleidsgerichte onderwerpen. De regelmaat van de oproepen moet ervoor zorgen dat alle behoeften gecapteerd worden. De uitbreiding van de standaardpremie zal de onderstroom aan 'basisdossiers' blijven beantwoorden: binnen de drempel van 250.000 euro vallen namelijk ook veel van de restauraties die nu via de bijzondere procedure verlopen, zoals de huidige voorafnamecategorie 'eigen woning'. Voor grote en uitzonderlijke dossiers, die nu de hoofdmoot vormen van de wachtlijst, bieden specifieke oproepen een antwoord.

- artikel 7 (en 9) (beheersovereenkomsten). Er wordt voorzien in een uitbreiding van de beheerspakketten die via beheersovereenkomsten worden uitgevoerd (beheer van kleine landschapselementen; vegetaties; klein bouwkundig erfgoed, wegen en paden).

De Inspectie van Financiën stelt vast dat het de bedoeling is dat landschapsdossiers volgens de standaardprocedure worden gekanaliseerd naar dit beleidsinstrument maar het moet nog wel

geactiveerd worden: in elk geval werden tijdens de periode 2015-2019 nog geen bedragen vastgelegd voor beheersovereenkomsten, volgens de Monitor Onroerend Erfgoed “omdat de wettelijke bepalingen ontbreken die het mogelijk maken om beheersovereenkomsten af te sluiten”.

Reactie:

Het Onroerenderfgoedbesluit bevat momenteel een globaal kader voor beheersovereenkomsten, maar de bepalingen voor de inhoud en procedure zijn grotendeels gedelegeerd aan de minister. Die ministeriële besluiten zijn op heden niet voorhanden. Het ontwerpbesluit vult een deel van deze lacune in door meer procedurele bepalingen vast te leggen. De ministeriële besluiten die nodig zijn voor de verdere operationalisering zullen opgemaakt en voorgelegd worden eens het ontwerpbesluit definitief goedgekeurd is. Het nader uitwerken via ministeriële besluiten sluit ook aan bij het concept van een aanbodgestuurde financiering, doordat de beheerspakketten, de vergoedingen, de gebieden en de modaliteiten flexibel afgestemd kunnen worden op de beleidsprioriteiten. In eerste instantie zal de focus liggen op beheersovereenkomsten voor eigenaars of handelingen die niet terecht kunnen bij de instrumenten uit andere beleidsvelden. Daarom treedt het agentschap ook zelf op als beheersdienst.

- Gelet op de omschrijving van de beheerspakketten stelt zich in de praktijk mogelijk ook het probleem van cumulatie van vergoedingen/subsidies voor dezelfde of soortgelijke prestaties (dat weliswaar in het BVR wordt uitgesloten). Zo is er duidelijk een link met de beheersovereenkomsten van de VLM. Het is trouwens de bedoeling dat voortaan ook het agentschap Onroerend Erfgoed zelf als beheersdienst kan optreden (terwijl thans de vergoedingen in eerste instantie geconcipeerd zijn als component in een ruimer, niet zuiver erfgoedgebonden doelstellingenkader).

Reactie:

Het ontwerpbesluit verbiedt de cumul van de vergoedingen in het kader van beheersovereenkomsten met andere vergoedingen voor dezelfde of gelijkaardige handelingen. Dit cumulverbod is expliciet niet beperkt tot de financieringsinstrumenten uit het onroerenderfgoedveld, maar omvat ook “elke andere vorm van vergoeding, toegekend voor dezelfde of een soortgelijke prestatie”, ongeacht de herkomst van deze vergoedingen. Bovendien maken Europese regels het voor de VLM onmogelijk om nog subsidies te verlenen via beheersovereenkomsten voor werken die verplicht zijn vanuit de onroerenderfgoedregelgeving. Het verbod werkt dus ook in de omgekeerde richting. Een samenwerking met VLM om dit cumulverbod te controleren is aangewezen, maar hoeft niet georganiseerd of opgelegd te worden in het ontwerpbesluit.

- Er staat in artikel 9 ook dat als de beheersdienst een andere administratieve overheid is dan het agentschap, die overheid dan beslist op basis van het advies van het agentschap. De vraag stelt zich dan wie wanneer optreedt als beheersdienst. Het is ook niet vanzelfsprekend dat andere overheden een beslissing nemen over kredieten die op de begroting van het agentschap zijn voorzien. Deze “dichotome” benadering komt de bevattelijkheid van dit onderdeel niet ten goede;

Reactie:

Deze bepaling laat ruimte voor een efficiënte invulling van de uitvoering. Het agentschap kan kiezen om de praktische aspecten van het afsluiten en opvolgen van de beheersovereenkomst over te laten aan een andere administratieve overheid die hier meer ervaring in heeft. Dit biedt tevens schaalvoordelen.

Beheer van landschappelijk erfgoed kadert niet alleen in de doelstellingen van het beleidsveld onroerend erfgoed. Ook vanuit o.a. natuurbeleid en landbouwbeleid gebeurt beheer in dezelfde

gebieden. Wanneer een eigenaar de doelstellingen uit de verschillende beleidsvelden geïntegreerd wil uitvoeren, is het vanuit klantvriendelijkheid en efficiëntie aangewezen om de beheersmaatregelen te bundelen in één beheersovereenkomst. De zeggenschap over de besteding van de kredieten is gegarandeerd via het vermelde advies van het agentschap. Dit is analoog aan de aanpak bij geïntegreerde beheersplannen uit hoofdstuk 8, afdeling 3 van het Onroerenderfgoedbesluit.

Wie optreedt als beheersdienst zal in praktijk afhangen van de aard van de beheersmaatregelen en het gegeven of deze louter op onroerend erfgoed gericht zijn, dan wel gecombineerd zijn met beheersmaatregelen uit andere beleidsvelden. Gaat het louter om beheersmaatregelen in het kader van onroerend erfgoed, dan zal Onroerend Erfgoed optreden als beheersdienst. Kaderen de beheersmaatregelen in functie van onroerend erfgoed in een groter geheel van maatregelen uit het natuur- of landbouwbeleid, dan kan de desbetreffende beheersdienst de behandeling op zich nemen, mits advies van Onroerend Erfgoed. Sowieso is het de bedoeling dat de beheersdienst een entiteit van de Vlaamse Overheid is.

- artikel 14 (standaardprocedure). Zoals reeds vermeld, wordt voor de standaardprocedure het maximale bedrag van de aanvaarde kostenraming opgetrokken van 25.000 EUR tot 250.000 EUR (telkens excl. BTW). Het betreft een forste stijging (factor X 10) maar de bevoegde Vlaamse minister kan beslissen om het maximale bedrag te verlagen tot 50.000 EUR (teneinde te vermijden dat opnieuw een wachtlijst wordt opgebouwd);

Reactie:

Dit kadert in de aanbodgestuurde aanpak en de realistische engagementen. De mogelijkheid tot verlaging van het maximale bedrag is een veiligheidsmechanisme om te kunnen sturen op de instroom.

- artikel 21 (standaardpremie): een beslissing wordt genomen binnen een termijn van 120 dagen, ook over dossiers die door het agentschap beslist kunnen worden (nu: 90 dagen);

Reactie:

Binnen de behandelingstermijn wordt geen onderscheid gemaakt tussen dossiers die het agentschap autonoom afhandelt en dossiers waarover de minister beslist. Dit zorgt voor een uniforme, transparante en overzichtelijke procedure voor de klant. Indien het agentschap of de minister sneller tot een beslissing kan komen, zal dat ook gebeuren.

- artikel 22 en 24 (standaardprocedure): positief is dat de premienemer op straffe van verval van de premie binnen een termijn van één jaar (na de beslissing) moet starten met zijn project (kan wel eenmalig verlengd worden met één jaar).

Reactie:

Deze beperking zorgt ervoor dat enkel dossiers worden ingediend waar de premienemer effectief klaar is om ermee te starten. Het vermijdt dat men "preventief" dossiers indient waarvan de uitvoering lang op zich laat wachten en de vastgelegde budgetten open blijven staan of helemaal niet benut worden.

- Binnen een termijn van 3 jaar (na de beslissing) moet hij de uitbetaling van de erfgoedpremie vragen (eenmalig verlengbaar met maximaal 3 jaar). Thans: 2 jaar (eenmalig verlengbaar);

Reactie:

Deze verlenging van de termijn voor uitbetaling hangt samen met het optrekken van het maximale betoelaagbare bedrag. Door het hogere plafond komen ook grootschaligere werken in aanmerking voor de erfgoedpremie via standaardprocedure, en deze werken hebben vaak een langere realisatietermijn. Daarom krijgt ook de termijn voor de aanvraag tot uitbetaling een verlenging. Die verlenging wordt in praktijk afgestemd op de concrete nood van de casus en bedraagt niet automatisch drie jaar.

- artikel 26 (toelichting) (procedure via oproep). In de toelichting bij dit artikel staat dat de werkwijze (inzake oproepen) ook kan gevolgd worden om beleidsveldoverschrijdende initiatieven te financieren (initiatieven die verschillende bevoegdheden raken, en vanuit die verschillende invalshoeken worden ondersteund). Als daarbij specifieke verdeelsleutels worden afgesproken, kan met facultatieve subsidies worden gewerkt. De Inspectie van Financiën vindt het niet gepast dat n.a.v. de opmaak van een reglementair besluit nu al de mogelijkheid van een afwijkende regeling in het vooruitzicht wordt gesteld, via facultatieve subsidies dan nog;

Reactie:

Deze toelichting wil vooral aangeven dat een oproep ook in het teken kan staan van projecten die beleidsveldoverschrijdende ambities hebben, om op die manier synergie en meerwaarde te creëren. De toelichting geeft echter als waarschuwing mee dat het instrument van de erfgoedpremie via oproep niet toelaat om bij dergelijke beleidsveldoverschrijdende projecten verdeelsleutels af te spreken. Ook kan de toegekende premie enkel aangewend worden voor het realiseren van doelstellingen binnen het beleidsveld onroerend erfgoed.

Ervaart men bij dergelijke initiatieven beleidsmatig de nood om te werken met verdeelsleutels of een minder strikte opdeling van de toegekende kredieten naargelang het beleidsveld, dan kan dit niet verlopen via de erfgoedpremie via oproep, maar moet men terugvallen op facultatieve subsidies.

Het is dan ook niet de bedoeling van de toelichting om aan te sturen op dergelijke facultatieve subsidies, maar eerder om te duiden dat het gebruik van de erfgoedpremie via oproep voor beleidsveldoverschrijdende initiatieven niet toelaat om te werken met verdeelsleutels of kredieten uit het beleidsveld aan te wenden voor werken die daar niet geheel binnen vallen, mocht men dit wensen.

- artikel 28 (procedure via oproep): in het BVR worden expliciet premiepercentages vastgelegd maar in de oproep kan de bevoegde Vlaamse minister "afwijkende premiepercentages" voorzien;

Reactie:

De grote onderstroom aan reguliere dossiers verloopt via de erfgoedpremie volgens standaardprocedure. Daar blijven de premiepercentages zoals bepaald in het Onroerenderfgoedbesluit ongewijzigd. Bij de erfgoedpremies via oproep en de meerjarenerfgoedpremies krijgt de minister delegatie om de premiepercentages bij te stellen, zowel naar boven als naar beneden.

Het minimum blijft evenwel de decretaal vastgelegde 40%. Het bijstellen van de premiepercentages in de oproepen is niet de norm, maar kan gebeuren in functie van de noden van het erfgoed dat binnen het thema van een oproep valt of in functie van een optimale aanwending van het beschikbare budget. De vastgelegde premiepercentages uit het Onroerenderfgoedbesluit blijven echter het uitgangspunt, ook bij de oproepen, en zeker in de beginfase.

- artikel 28 (procedure via oproep): in de oproep bepaalt de bevoegde Vlaamse minister de nadere regels over de samenstelling, de werking en de organisatie van de jury.

De Inspectie van Financiën wijst erop dat overeenkomstig artikel 7, 6° van het delegatiebesluit van 25/7/2014 dat de oprichting en de wijze van samenstelling van raden, commissies, diensten, instellingen of rechtspersonen niet onder de delegatieregeling valt.

Over eventuele vergoedingen voor de juryleden wordt helemaal niets (concreets) gezegd;

Reactie:

Het ontworpen artikel 11.2.27/4 delegeert de bevoegdheid om de samenstelling, de werking en de organisatie van de jury te bepalen rechtstreeks en specifiek aan de minister. Er moet dus geen toepassing gemaakt worden van de algemene delegatiebepalingen in het besluit van de Vlaamse Regering van 25 juli 2014 tot delegatie van beslissingsbevoegdheden aan de leden van de Vlaamse Regering. Deze regeling is analoog aan de huidige regeling voor de jury's van de projectsubsidies syntheseonderzoek archeologie (artikel 10.3.9 Onroerendergoedbesluit) en de Onroerendergoedprijs (artikel 9.1.7 Onroerendergoedbesluit). De jury's voor de toekomstige oproepen zijn geen permanente commissies, maar worden samengesteld in functie van en voor de duur van elke oproep.

Op basis van de delegatie om de "samenstelling, de werking en de organisatie van de jury" te bepalen, kan de minister beslissen om eventueel een vergoeding voor de juryleden te voorzien. Deze vergoeding zal zich beperken tot een onkostenvergoeding. Naar analogie met de kosten voor de bestaande jury's (2.500 euro per jury) wordt een totale jaarlijkse vergoeding ingeschat van 7.500 euro voor de nieuwe oproepen die het ontwerpbesluit voorziet (erfgoedpremie via oproep en meerjarenvergoeding). Deze last zal worden opgevangen binnen de reguliere beleidskredieten op basisallocatie QG0-1QG700 van het begrotingsartikel QG0-1QGG2AA-WT. Vergoedingen zijn bovendien enkel van toepassing voor juryleden die niet behoren tot de Vlaamse Overheid.

- artikelen 37 en 40 (procedure via oproep). Positief is dat geen verhoging van het premiebedrag meer kan bekomen worden ingevolge prijsherzelingen of in geval van bijkomende schade. Evenmin kan nog een bijkomende premie gegeven worden voor onvoorzienbare beheersmaatregelen die noodzakelijk zijn geworden tijdens de uitvoering (dit geldt ook voor de meerjarenpremieovereenkomsten);

Reactie:

Door te werken met een preselectie in de procedure via oproep, is de aanvrager zeker dat zijn premiedossier na goedkeuring dadelijk een vastlegging van de benodigde kredieten krijgt en van start kan gaan. De start van de werken moet bovendien gebeuren kort na de goedkeuring van de premie. Daardoor is er geen wachttijd meer tussen het ontwerp en de uitvoering, zoals nu vaak gebeurt bij dossiers die op de wachtlijst komen, waardoor prijsevoluties geen invloed meer hebben en de nood aan bijkomende ingrepen beperkt is.

- artikel 46 (meerjarenpremieovereenkomsten). Het is zo dat de Vlaamse regering uiterlijk op 1 februari van het tweede of vierde jaar van de legislatuur één oproep lanceert.

Bijgevolg is het helemaal niet zeker of de uitgaven voor de verschillende deelfasen ook effectief binnen de legislatuur zelf zullen vallen;

Reactie:

Dit is een verderzetting van de huidige situatie. Het is in principe mogelijk dat de uitgaven van bepaalde deeldossiers pas zullen gebeuren in de volgende legislatuur, aangezien de looptijd van projecten binnen de meerjarenerfgoedpremie minimaal drie jaar en maximaal vijf jaar is.

Door het beperken van de oproepmomenten komt er in principe aansluiting tussen de meerjarenpremiecycli van de opeenvolgende legislaturen: een oproep in het vierde jaar van een legislatuur zal veelal pas vastlegging krijgen voor het eerste deeldossier in het vijfde jaar, en de overeenkomst kan dus doorlopen aan het begin van de volgende legislatuur. Maar de eerste oproep van die volgende legislatuur gebeurt pas in het tweede jaar daarvan, met een eerste vastlegging van deeldossiers in het derde jaar. Gelet op de bedoeling dat een oproep in het vierde jaar van de legislatuur projecten beoogt met een uitvoeringstermijn van drie jaar, zal de laatste vastlegging gebeuren in het tweede jaar van de volgende legislatuur, en dus afgerond zijn voor de eerste oproep van die volgende legislatuur. Hetzelfde geldt voor een meerjarenerfgoedpremie met een looptijd van vijf jaar die volgt op een oproep in het tweede jaar van de legislatuur. Het laatste deeldossier daarvan zal ook vastgelegd zijn in het tweede jaar van de volgende legislatuur.

- artikel 50 (meerjarenpremieovereenkomsten). Stel dat in mei van het derde jaar van de legislatuur een (2de) oproep wordt gelanceerd. Hoe moet men dan de bepaling begrijpen dat de premienemer (?) uiterlijk op 1 juni een aanvraag moet indienen (en dat de beslissing hierover uiterlijk op 1 oktober moet genomen worden)?

Reactie:

De tekst van het ontwerpbesluit is hier onvoldoende helder. Het is inderdaad zo dat deze gelezen kan worden alsof het indienen van de aanvragen erg kort volgt op het lanceren van de oproep, indien deze nog voor het tweede of vierde jaar van de legislatuur gebeurt. De bedoeling is echter dat de indiening van de voorstellen en de beslissing over de toekenning van de premies sowieso valt in het tweede of vierde jaar van de legislatuur, ook als de Vlaamse Regering de oproep al in een eerder jaar lanceert. In ontworpen artikel 11.4.3 en 11.4.4 moet het tweede of vierde jaar van de legislatuur expliciet toegevoegd worden aan de datum van indiening en de datum van beslissing.

- artikel 11.4.11 van het BVR van 16/5/2014 (wordt niet gewijzigd). In dit artikel wordt bepaald dat de bijdrage van het Vlaamse Gewest voor een bepaalde fase (behoudens voor de laatste fase (voorschot van 50%)) integraal als voorschot kan uitbetaald worden aan de premienemer. De Inspectie van Financiën vraagt zich af waarom een dergelijke voor de premienemers bijzonder gunstige regeling moet aangehouden worden.

Reactie:

De meerjarenerfgoedpremie is in het leven geroepen om restauratieprojecten te kunnen financieren die door hun omvang, duur en financiële nood niet via de "normale" premies bediend kunnen worden. Het zijn projecten die van de eigenaars enorme investeringen vergen en die zonder gegarandeerde steun over meerdere jaren niet levensvatbaar zouden zijn. Het prefinancieren van dergelijke projecten is niet evident, ook niet voor openbare besturen of grote ontwikkelaars. Het ruime voorschot maakt de financiering van deze uitzonderlijke projecten haalbaar voor de eigenaar en ondersteunt daarmee de levensvatbaarheid ervan. Op die manier wil de voorschottenregeling de realisatie van het begunstigde initiatief veilig stellen doordat het de premienemer niet verplicht tot kasmatige prefinanciering (geld dat hij kasmatig ergens moet kunnen mobiliseren) en hem daarvoor ook niet op bijkomende kosten jaagt.

Door het volledige vastgelegde bedrag van elk deeldossier dadelijk uit te betalen als voorschot wordt de VEK-impact bovendien beter gespreid in de tijd, ten opzichte van beperkte voorschotten en een aanzienlijk saldo in het laatste jaar van de premieovereenkomst.

- Wat de budgettaire aspecten betreft, stelt zich vanuit VAK-oogpunt geen problemen. Het “temperen” van het aanbod zorgt voor minder druk op het budget (maar daarom zal jaarlijks niet minder vastgelegd worden). De subsidielijnen voor algemene landschapszorg en het verruimen van het toepassingsgebied van premies volgens de standaardprocedure zullen, zoals de ontwerp-nota aan de Vlaamse regering aangeeft, wel zorgen voor een grotere budgetbehoefte (maar er is een veiligheidsmechanisme voorzien). Hoe dan ook dienen alle uitgaven opgevangen te worden binnen het beschikbare budget (alle premies worden aangerekend op één begrotingsartikel (QG0-1QGG2CB-WT)).

Reactie:

Alle uitgaven zullen aangerekend worden op het begrotingsartikel QG0-1QGG2CB-WT en gebeuren binnen de kredieten die hierop voorzien zijn. De kredieten worden in eerste plaats aangewend om de behoeften van de uitgebreide standaardpremie in te lossen zodat de noden van deze onderstroom snel en continu gelenigd worden. Resterende kredieten worden gericht op het gradueel afbouwen van de wachtlijst, de erfgoedpremies na oproep en de meerjarenpremies.

Het ontwerpbesluit kent verschillende mechanismen om ontsporingen te voorkomen: het tijdelijk verlagen van het maximumbedrag van de standaardpremie, het bepalen van een maximaal totaalbudget per oproep, het bijstellen van de premiepercentages in de oproepen, enz. Op die manier kan het beschikbare VAK optimaal benut worden zonder de perken van de begroting te overschrijden.

- De Inspectie van Financiën merkt wel op dat aanvragen volgens de standaardprocedure en deze volgens de procedure via oproep een verschillende vereffeningskalender hebben (blijkens de begrotingsvoorstellen en gelet op de onderscheiden goedkeuringsprocedures en uitbetalingsmodaliteiten). Het kanaliseren van nieuwe dossiers naar de standaardprocedure is budgettair dan niet neutraal. Voorts is er de subsidielijnen voor algemene landschapszorg. De Inspectie van Financiën vraagt dat de administratie een indicatie geeft van de mogelijke (positieve/negatieve) VEK-gevolgen.

Reactie:

Het ontwerpbesluit heeft geen effect op de VEK-kalender voor aanvragen die goedkeuring kregen of nog zullen krijgen in toepassing van de huidige regelgeving. Deze dossiers volgen namelijk in hun verdere verloop de bestaande regels.

Nieuwe premies die aangevraagd worden na goedkeuring van voorliggend voorstel, zullen wel een effect hebben op de VEK-kalender.

Bij de aangepaste erfgoedpremie volgens de standaardprocedure spelen volgende aspecten een rol:

- *De premienemer moet de werken starten binnen het jaar na toekenning van de premie.*
- *De uitvoeringstermijn verkort van vijf jaar (max 10) naar drie jaar (max zes) voor dossiers die verschuiven van de huidige bijzondere premieprocedure naar de toekomstige uitgebreide standaardprocedure.*

Daardoor zal het VEK korter volgen op het VAK. In de huidige situatie volgt het VEK tot in het elfde jaar na vastlegging van het VAK. In de toekomst zal dit beperkt zijn tot maximaal het zevende jaar.

Bij de verschuiving van de financiering voor landschapszorg van de huidige standaardpremie naar de beheersovereenkomsten spelen volgende aspecten een rol:

- *Naar analogie met de praktijk bij VLM en de subsidies voor intergemeentelijke onroerenderfgoeddiensten en onroerenderfgoeddepots wordt gewerkt met jaarlijkse vastleggingen en vereffeningen voor deelbedragen van de overeenkomst. Op die manier vallen VAK en VEK in hetzelfde jaar.*
- *Voor subsidies op basis van beheersovereenkomsten zijn de bedragen en de looptijd gekend voor de ganse duur van de overeenkomst. Dit in tegenstelling tot ad hoc jaarlijkse aanvragen voor deze zelfde werken via de huidige erfgoedpremie standaardprocedure.*

Voor de erfgoedpremie na oproep en de meerjarenerfgoedpremie spelen volgende aspecten een rol:

- *De premienemer moet de vooropgestelde uitvoeringsperiode, eventuele fasering en ramingen per fase opnemen in zijn aanvraag.*
- *Deze premies verlopen via een kalender.*
- *De uitvoeringstermijn wordt bepaald via de oproep en kan dus variëren per oproep.*
- *De uitvoeringstermijn van meerjarenerfgoedpremies moet zich situeren binnen een vork van drie tot vijf jaar.*

Volgende effecten zijn te verwachten:

- *De vereffening zal voor zowat alle premies sneller volgen op de vastlegging waardoor de encours afneemt.*
- *Het moment van vereffening voor erfgoedpremies via oproep en meerjarenerfgoedpremies zal beter ingeschat kunnen worden waardoor de VEK-kalender minder voor verrassingen komt te staan.*
- *De situaties waarin meer- en bijwerken leiden tot aanpassing van de premie worden beperkt, waardoor er na de vastlegging in latere jaren geen extra VAK moet aanwend worden.*
- *Vanaf 2022 zal tijdelijk extra VEK nodig zijn tegenover het huidige ritme. Dit effect neemt af van zodra de premies die nog onder de huidige regelgeving vallen afgerond en uitbetaald zijn. Het betreft hier een verschuiving van VEK in de tijd en geen toename. Om de tijdelijke nood aan bijkomend VEK in te schatten, zal het VAK en de timing van de projecten nauwkeurig gemonitord worden.*

In grootteorde zou door het voorgaande effect voor de huidige regeerperiode ongeveer 2,9 miljoen euro extra VEK nodig zijn ten opzichte van constant beleid (scenario waarbij constant beleid maximaal doorvertaald wordt in nieuw beleid). Deze raming houdt geen rekening met de temperende en zelfs positieve effecten die vanuit de premies via oproep gegenereerd kunnen worden op de budgetneutraliteit voor het VEK.

- *Het spreekt verder ook vanzelf dat de eventuele vergoedingen voor de juryleden in het kader van de oproepen eveneens dienen opgevangen te worden binnen de beschikbare kredieten.*

Reactie:

De vergoedingen voor de juryleden, ingeschat op 7.500 euro jaarlijks, worden aangerekend binnen de reguliere beleidskredieten op basisallocatie QG0-1QG700 van het begrotingsartikel QG0-1QGG2AA-WT, naar analogie met de bestaande regeling voor de projectsubsidies archeologisch syntheseonderzoek en de onroerenderfgoedprijs.

- Tenslotte wijst de Inspectie van Financiën op artikel 71 van het BVCO van 17/5/2019: blijkbaar worden geen bepalingen over de voorafgaande controle op de toekenning van de in dit voorontwerp vermelde subsidies opgenomen. Wellicht wordt geoordeeld dat het hier om een aanpassing van bestaande premies gaat en dat, zoals thans het geval is, gewerkt zal worden met een algemene adviesaanvraag bij de Inspectie van Financiën.

Reactie:

Het ontwerpbesluit kiest inderdaad voor de procedure van de algemene adviesvraag bij de Inspectie van Financiën. Het gaat om een aanpassing van bestaande premies, zoals die nu al voorkomen in de inhoudelijke regelgeving. Daardoor is de bepaling met betrekking tot de algemene adviesvraag uit artikel 71 van de BVCO van toepassing.

3.2 EERSTE PRINCIPIËLE GOEDKEURING

Het voorontwerp van besluit van de Vlaamse Regering tot wijziging van het Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014 wat betreft de aanvraagprocedures voor erfgoedpremies en de meerjarenpremieovereenkomsten op 18 september 2020 een eerste keer principieel goedgekeurd door de Vlaamse Regering (cf. 2020 1809 DOC.1027).

3.3 ADVIES STRATEGISCHE ADVIESRAAD RUIMTELIJKE ORDENING – ONROEREND ERFGOED (SARO)

De SARO formuleerde op 21 oktober 2020 een advies over het voorliggende ontwerp. Hieronder worden de voornaamste opmerkingen besproken.

Generieke opmerkingen:

- De SARO verwijst naar de ambitie om de wachtlijst weg te werken. De SARO erkent de problematiek. De SARO merkt echter op dat met voorliggende aanpassingen het premiestelsel zeer grondig wordt aangepast, zonder overleg met erfgoedorganisaties en doelgroepen.

Reactie:

De wachtlijstproblematiek is inderdaad de hoofdreden om nu al grondig aan de financieringsregelgeving te sleutelen. Het wegwerken van de bestaande wachtlijst en het vermijden van nieuwe wachtlijsten is een kerndoelstelling, waarbij evenwel een basisaanbod gegarandeerd moet blijven. Erfgoedzorg mag niet stilvallen. Excessen als de huidige wachtlijst willen we echter niet meer: een overheid moet waar kunnen maken wat ze belooft. De huidige aanpassing is een vorm van symptoombestrijding. Op de achtergrond worden de voorbereidingen getroffen voor een grondiger doorlichting van het stelsel, in samenspraak met de sector, met het oog op visievorming ten gronde (zie verder).

- De SARO hecht veel belang aan een samenhangend geheel van financiële instrumenten voor het onroerenderfgoedbeleid. Het uitbouwen van alternatieve financiering en het financieel ondersteunen van erkende onroerenderfgoedgemeenten zijn een bijkomend aandachtspunt. De SARO linkt het financieringsverhaal ook aan het beschermingsbeleid: het beschermingspakket moet worden geëvalueerd en gereduceerd, en de verplichtingen voor beschermd erfgoed moeten worden herzien.

Reactie:

Het is zeker zo dat beschermen leidt tot meer potentiële klanten voor het premiesysteem. Los van

de vraag of al die 'nieuwe' klanten ook daadwerkelijk de weg vinden of zoeken naar het ondersteuningsstelsel, valt vast te stellen dat het heel erg moeilijk is om het financieringsstelsel optimaal af te stemmen op het landschap aan historisch geëvolueerde beschermingsstatuten, en het tegelijkertijd financieel beheersbaar te houden. Zowel over het 'beschermen' (en 'beschermd houden') als het 'financieren' moeten we tot een 'rationale' komen: 'waarom doen we dit?', 'hoe doen we dit best?', 'wie doet wat?'. Het is immers niet vanzelfsprekend dat 'meer beschermen' ook moet betekenen dat er meer moet worden gesubsidieerd, of dat door minder te beschermen er ook minder moet worden gesubsidieerd. (Ook) dit debat heeft een ruimere maatschappelijke dimensie dan alleen erfgoedzorg.

Inzake het 'beschermen' wordt in feite nu al aan de 'rationale' gebouwd: vanuit het beschermde bestand is een denkoefening opgestart, die moet helpen bepalen hoe we verder met dit bestand omgaan. Daarnaast loopt ook een juridisch-technische oefening over de juiste vorm die statuten en besluiten moeten aannemen. Daarin wordt best ook rekening gehouden met de doorwerking van verwachtingen in een aangepast financieel aanbod.

Ook voor het financieringsbeleid werken we aan een 'rationale'. De komende jaren wordt het financieringsmodel op allerhande manieren tegen het licht gehouden doorheen een uitgebreid onderzoekstraject. Dat moet uiteindelijk zo objectief mogelijk aantonen waar de behoeften liggen, en welke instrumenten of manieren van werken daar het best op inspelen. Dat vergt uiteraard terugkoppeling met de brede erfgoedsector. De grote uitdaging zal wel zijn om abstractie te maken van het financieringssysteem zoals het vandaag bestaat, want uiteraard creëert dit bij voorbaat bepaalde verwachtingen. We hopen dat dit onderzoekstraject tegen 2023 kan landen met zeer concrete beleidsaanbevelingen.

Het is zeker interessant om nieuwe pistes inzake alternatieve financiering te onderzoeken, te meer daar blijkt dat zeker de fiscale kanalen en ook het systeem van de erfgoedleningen duidelijk op een behoefte inspelen en succesvol worden toegepast. Anderzijds is de vraag niet nieuw, zijn ook de denkpistes dat niet altijd, en betekent verdere verruiming van het stelsel onvermijdelijk ook dat het steeds complexer wordt. Enkel echte specialisten vinden er de weg naar. We bedden de verkenning van alternatieve financiering dan ook liever in in het lopende onderzoekstraject. Dat traject omvat overigens ook de verkenning van nieuwe, in de beleidsnota aangekondigde instrumenten, zoals een 'erfgoedloterij' en 'crowdfunding'.

Het financieren van erkende onroerenderfgoedgemeenten is voorwerp van een specifiek traject.

Ten gronde:

- De SARO verwacht voldoende **garanties voor structurele en rechtszekere ondersteuning**.

De Raad heeft in die zin bedenkingen bij de mogelijkheid dat de Vlaamse regering of de minister nog veel vrijheden hebben om het aanbod te sturen: het plafond voor de standaardpremie kan worden verlaagd, het hogere segment is afhankelijk van oproepen, waarvan de inhoud kan variëren en waarbij de beoordeling gebeurt op basis van jurering. Premienemers kunnen daardoor niet optimaal anticiperen op het aanbod.

De Raad heeft bedenkingen bij het oproepensysteem als enige piste voor dossiers die niet via de standaardprocedure kunnen worden bediend. De Raad pleit voor een **volwaardig antwoord voor het hogere premiesegment**: hetzij door de standaardprocedure verder te verruimen, hetzij een 'meerjarensysteem' te introduceren voor standaardpremies, hetzij "het systeem van oproepen op korte tijd volwaardig te faciliteren (zoals het tijdig opstellen van de oproepenkalender en thema's, het verzekeren van een voldoende ruim premieaanbod en voldoende budget) zodanig dat geen grote erfgoedrestaurantprojecten - die voldoen aan de voorwaarden - uit de boot vallen."

Reactie:

De voornaamste reden voor de huidige aanpassing van de regelgeving is financiële ademruimte creëren om het bestaande wachtlijstprobleem structureel op te lossen, en om nieuwe wachtlijsten te vermijden. In theorie is een structurele ondersteuning een mooie ambitie, maar die moet ook financieel waar kunnen worden gemaakt. Dat is overduidelijk niet het geval, en het bestaande effect van de wachtlijst kan bezwaarlijk rechtszeker worden genoemd. Daarom zet de bijsturing in op het controleerbaar houden van het aanbod, zonder de basisbehoefte aan elementaire ondersteuning te verwaarlozen. De standaardprocedure speelt perfect in op deze twee pistes: ze ondersteunt een basisbehoefte (regelmatig onderhoud kunnen uitvoeren), en is tot nader order financieel controleerbaar. De verruiming van de scope van de standaardprocedure speelt hierop in: we willen meer dossiers kunnen bedienen, maar trouw blijven aan de geest van de procedures: onderhoud stimuleren. Het moet ook betaalbaar blijven, vandaar de veiligheidsmarge en de mogelijkheid om het premieplafond te verlagen.

Het vermijden van een 'aanzuigefect' naar de standaardprocedure is niettemin een aandachtspunt, en de terechte opmerking van de SARO inzake de 'weigeringsgrond' als er misbruik dreigt te worden gemaakt van het systeem (zie verder) was aanleiding voor een verdere verfijning: om de standaardprocedure optimaal voor onderhoudswerken te reserveren, of hooguit voor zeer kleinschalige totaalprojecten, wordt het totale bedrag waarvoor premies kunnen worden aangevraagd over een periode van vijf jaar geplafonneerd tot 500.000 euro. Zo kunnen meerdere kleine premies worden aangevraagd, of een beperkt aantal grotere, zonder dat dit tot 'verdoken opsplitsing' van een groot restauratiedossier kan leiden. Het gebruik van beheersplannen en onderhoudslogboeken is in deze context een absolute meerwaarde.

De mogelijkheid om een systeem met enveloppes in de standaardprocedure te introduceren wordt in een later stadium onderzocht, maar dit kan geenszins in functie staan van het bedienen van hogere premiesegmenten. Een 'tussenstatuut' dat hogere segmenten bedient buiten de oproepenprocedure om, zou de regelgeving nodeloos complex maken. Het oproepensysteem kan en zal wel (en de SARO geeft dit zelf aan) klantvriendelijk worden geïmplementeerd. Er wordt werk gemaakt van:

- *een goede aankondigingspolitiek;*
- *een doordachte selectie aan oproepthema's, die rekening houdt met de huidige gemiddelde vraag, die nichesectoren niet onderbelicht laat, die verschillende 'dossierschalen' bedient ...;*
- *het monitoren van de vraag, zodat oproepthema's kunnen worden bijgestuurd.*

Het beschikbare budget bepaalt echter te allen tijde de mogelijkheden. Het oproepensysteem brengt vanzelfsprekend een zekere competitie met zich mee, maar dat is ook gezond: we willen dat initiatiefnemers het beste van zichzelf geven. De huidige praktijk toont overigens ten volle aan dat een te star systeem leidt tot routines en valse verwachtingen. We willen die in de toekomst maximaal vermijden, en ook kunnen inspelen op maatschappelijke evoluties.

- De SARO verwacht duidelijkheid over het **financiële plaatje**. De Raad merkt op dat afbouw van de wachtlijst als prioriteit wordt geponeerd, en dat met zoveel woorden wordt gesteld dat er weinig budget zal overblijven om op korte termijn op oproepen te kunnen inzetten. De vraag is dus: welk budget wordt de komende jaren gereserveerd voor de afbouw van de wachtlijst, hoeveel voor de premies volgens de standaardprocedure en hoeveel voor de oproepen?

Reactie:

Over het beschikbare budget zal worden gecommuniceerd naar aanleiding van de definitieve goedkeuring van de voorliggende aanpassing. Daarnaast wordt in het kader van de beleids- en begrotingstoelichtingen uitvoerige rapportage in het vooruitzicht gesteld.

- De SARO verwacht een degelijke overgangsperiode, zodat premienemers zich kunnen heroriënteren. Goede communicatie is cruciaal.
- De SARO verwacht verduidelijking over de **interactie tussen het voorliggende aanpassingsbesluit en het besluit dat de schorsingsmogelijkheid regelt** voor aanvragen van premies volgens de bijzondere procedure en meerjarenpremieovereenkomsten.

Reactie:

Het besluit dat de schorsingsmogelijkheid invoerde, diende als overbrugging naar het huidige besluit. Beide besluiten staan in functie van het oplossen van de wachtlijstproblematiek. Het nu voorliggende besluit vormt daar een afgewogen antwoord op, maar vergde de nodige voorbereidings- en onderhandelingsstijd. Het 'schorsingsbesluit' moest daarom een oplossing op korte termijn bieden. In afwachting van de inwerkingtreding van het nu huidige besluit kan middels het schorsingsbesluit de aangroei van de wachtlijst in elk geval al worden gestopt en kan werk gemaakt worden van de afbouw. Het is uiteraard nooit de bedoeling geweest het aanbieden van premies definitief stop te zetten.

- Inzake de **standaardprocedure** staat de SARO positief tegenover de verruiming, maar er zijn wel enkele bedenkingen.

De Raad merkt op dat het niet de bedoeling is om **grotere dossiers** via de standaardprocedure te bedienen, maar vraagt zich af hoe dit rechtszeker kan worden afgedwongen. De Raad is geen voorstander van de piste om het premieplafond te verlagen. De formulering in het nieuwe artikel 11.2.20 ("Als het dossier niet in aanmerking komt voor een erfgoedpremie volgens de standaardprocedure of als de waarborgen voor een vakkundige uitvoering onvoldoende worden geacht, wordt de aanvraag geweigerd") is volgens de Raad te generiek.

De Raad betreurt het verdwijnen van de tussenkomst bij onverwachte meerkosten.

De Raad heeft ook bedenkingen bij het verlengen van de **dossierbehandelingstermijn** tot 120 dagen. Dit lijkt niet te stroken met de ambitie om procedures te vereenvoudigen (waar wel andere maatregelen worden voorzien, die de Raad weet te appreciëren, zoals het verruimen van het digitale aanbod).

De Raad is akkoord met de uitvoeringstermijn, maar vraagt om de mogelijkheid tot verlenging billijk te benaderen.

De SARO hoopt tot slot dat rekening wordt gehouden met **kwaliteitscontrole 'op maat'**. De Raad pleit "voor een kritische screening naargelang de kwaliteit, kwantiteit en aard van de voorgestelde werken. Het is daarbij belangrijk dat aanvragers kunnen terugvallen op duidelijke richtlijnen, verwachtingen en de nodige begeleiding bij de uitvoering."

Reactie:

- *Inzake de 'weigeringsgronden': zie de hoger aangekondigde oplossing;*
- *Inzake de 'onverwachte meerkosten': het is de bedoeling de erfgoedpremies maximaal budgettair controleerbaar te houden. Niets sluit uit om voor onverwachte omstandigheden een nieuw dossier voor te leggen. Overigens worden 'dringende dossiers' een structurele oproepcategorie;*
- *Inzake de dossierbehandelingstermijn: 120 dagen is een maximum, dat hopelijk tot de uitzonderingen kan behoren. Er valt niettemin te verwachten dat de verruiming van de scope van de procedure tot complexere dossiers kan leiden, die meer opvolging vergen. Daarnaast is er een segment premies dat door de minister wordt toegekend, wat een extra procedurestap impliceert. Langere behandelingstermijnen zijn dus niet ondenkbaar;*

- *Inzake de kwaliteit: er wordt inderdaad gedacht aan een goede omkadering en begeleiding.*
- Inzake het **oproepensysteem** verwacht de SARO dat door deze manier van werken wachtlijsten voor premies worden vervangen door wachtrijen om voor de premie in aanmerking te komen. Premienemers zijn immers afhankelijk van het moment waarop een oproep wordt georganiseerd, van de inhoud van de oproep en van de omvang van het beschikbare budget. Selectie is in elk geval niet zeker.

Daarom is de SARO tevreden met de intentie om oproepen vooraf aan te kondigen. De Raad pleit voor **tijdige goedkeuring van een oproepenkalender, het bepalen van een representatieve reeks oproepthema's en een billijke spreiding daarvan**. De Raad vraagt zich af of er ook voor deze Regeerperiode nog een kalender wordt voorzien. De selectie van oproepthema's vergt verduidelijking. *“Doordat het moment van indienen van dossiers afhankelijk wordt van thematische en algemene oproep(moment)en zal het een grotere uitdaging worden om dit te laten samen sporen met andere subsidiekanalen. Momenteel vormt immers de mogelijkheid van een Europese subsidie een reglementaire reden voor een ‘voorafname’. Dit principe wordt evenwel afgeschaft. Voor de lokale besturen en kerkefabrieken is het bijvoorbeeld onduidelijk hoe dit in een meerjarenplan kan worden ingebouwd en voorzien rekening houdend met de regels van BBC.”*

De Raad ziet door het systeem met oproepen **subjectiviteit** in het systeem geïntroduceerd, meer bepaald doordat een **jury** dossiers moet beoordelen. De samenstelling van de jury laat volgens de Raad te veel vrijheden toe, en ook de werking ervan lijkt te vaag geregeld. De selectiecriteria waarop de jury zich moet beroepen zijn te vaag. De selectie zal trouwens niet alleen op inhoudelijke gronden gebeuren, maar ook budgettaire: de middelen die beschikbaar zijn bepalen mee hoeveel dossiers er kunnen doorstromen. De Raad merkt op dat aanvragen niet alleen aan een jury worden onderworpen, maar dat de minister uiteindelijk beslist over de selectie, en dat er dus een onduidelijke **vrijheidsmarge** bestaat.

De Raad betreurt dat **energiezuinige maatregelen** enkel nog via oproepen in aanmerking zullen komen voor een premie. De Raad zou deze categorie ingrepen ook graag gedekt zien door premies volgens de standaardprocedure.

De Raad vraagt zich af waarom enkel **erfgoed ‘dat in zijn totaliteit’ beschermd** is in aanmerking komt voor een oproep.

Reactie:

- *Inzake de wachtlijsten/wachtrijen: de bijsturing van het systeem stelt vooral de verwachtingen scherp. Zoals hoger aangehaald: een volledig structureel aanbod is onrealistisch en eigenlijk ook onwenselijk. De overheid geeft wat ze kan, en belooft geen dingen die ze niet redelijkerwijze kan nakomen. De introductie van oproepen zal een periode van gewenning vergen, maar eenmaal de spelregels duidelijk zijn, hoeft het systeem niet tot teleurstellingen te leiden;*
- *Het is immers ook de bedoeling, zoals hoger aangehaald, om de oproepen maximaal klantvriendelijk te maken door gerichte communicatie, nauwkeurige selectie van oproepthema's en monitoring van de vraag. De huidige dossierstromen, waaronder de voorafnames, zullen in oproepthema's worden doorvertaald, en bepaalde thema's zullen structureel worden aangeboord;*
- *Eerder dan subjectiviteit moet van ‘gezonde competitie’ worden gesproken. Door thema's waar grote vraag naar is terugkerend te maken, kan worden vermeden dat goede dossiers uit de boot vallen. Restauratienormen zijn weliswaar een goede garantie dat dossiers ‘goed’ zijn, maar erfgoedzorg betekent ook goede herbestemmingen, een goede harmonie met*

nieuwbouw ... Dat zijn invalshoeken en expertises waarover erfgoed specialisten niet altijd beschikken, en waar een jury een echte meerwaarde kan bieden. Een restauratie zou altijd even goed moeten zijn, maar over een herbestemming is er wel eens discussie. Erfgoedpremies moeten ook kunnen leiden tot projecten met uitstraling, om zo als voorbeeld te kunnen dienen. Ook daar is een jury systeem een pluspunt. In een context waar budget bepalend is voor wat kan, is het onvermijdelijk dat dossiers soms puur om financiële redenen niet kunnen doorstromen;

- *Inzake de 'energiezuinige maatregelen': het expliciteren van deze groep maatregelen in de regelgeving heeft geleid tot nodeloze complexiteit. Het noopt immers tot het afbakenen van erfgoedonderhoud en -restauratie enerzijds en het treffen van energiezuinige maatregelen anderzijds als strikt afzonderlijke ingrepen. Dat blijkt niet altijd evident, zeker niet voor de meer kleinschalige projecten waarvoor de standaardprocedure bedoeld is. Het wegvallen van de explicitering maakt een soepeler benadering mogelijk: het restaureren van historisch schrijnwerk en het energiezuiniger maken ervan kan bijvoorbeeld gemakkelijker als een globale, restauratieve kostenpost worden benaderd. Door van 'energiezuinigheid' een oproepthema te maken, kan het thema echter wel strategischer worden uitgespeeld, bijvoorbeeld om de zoektocht naar vernieuwende technieken te stimuleren, of tot voorbeeldprojecten te komen;*
- *Het 'in zijn totaliteit' beschermd zijn is een generieke vereiste, die indien nodig via de themabepaling van de specifieke oproepen kan worden gespecificeerd.*
- Inzake de **subsidies voor beheersovereenkomsten** wijst de SARO op het belang van een afgestemd en samenhangend pakket van beheersovereenkomsten over de beleidsvelden en bestuursniveaus heen waarbij het niet de bedoeling kan zijn het financieringsluik m.b.t. de beheersovereenkomsten inzake onroerend erfgoed door te schuiven naar deze andere beleidsdomeinen of bestuursniveaus.

Eén van de beheerspakketten betreft het creëren van een bufferstrook ter bescherming van cultuurhistorische waardevolle elementen. Verdere verduidelijking van de verhouding van dit pakket met de overgangzone, vermeld in artikel 6.1.1. van het Onroerenderfgoeddecreet, is wenselijk.

Beheersmaatregelen kunnen ook gefinancierd worden met andere overheidsbijdragen zoals eventuele Europese middelen. Het is onduidelijk welke Europese middelen hier bedoeld worden. De ondersteuning in het kader van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid heeft een specifiek toepassingsgebied (actieve landbouwer) en specifieke doelstellingen, waaraan het onroerenderfgoedbeleid zich moet conformeren.

Reactie:

Deze opmerkingen zijn terecht en zullen worden behandeld bij de verdere implementatie van deze subsidielijnen.

Het is de Raad onduidelijk waarom een beheersvergoeding niet kan worden gecumuleerd met een premie voor archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem of een premie voor buitensporige opgravingskosten: hun finaliteit is immers volstrekt anders.

Reactie:

De cumulatiebepalingen zijn generiek en willen vooral uitsluiten dat voor eenzelfde activiteit verschillende subsidievormen worden gecombineerd. Dat impliceert natuurlijk dat verschillende subsidiekanalen dezelfde activiteiten bedienen. In casu zou het bijvoorbeeld kunnen dat landschapswerken via de nieuwe subsidielijnen én via de gewone erfgoedpremie kunnen worden

betoelaagd. Dat is niet de bedoeling. Als voor twee verschillende activiteiten andere subsidiekanalen worden benut, is dat vanzelfsprekend geen probleem.

3.4 ADVIES VLAAMSE TOEZICHTSCOMMISSIE

Op 25 september 2020 werd om het advies van de Vlaamse Toezichtcommissie verzocht over voorliggend ontwerp van besluit, inzonderheid over artikel 66.

Op 28 oktober 2020 verstrekte de Vlaamse Toezichtcommissie over dit ontwerp advies nr. 2020/42.

In haar advies onderzocht de Vlaamse Toezichtcommissie inzake de bescherming van persoonsgegevens de volgende aspecten: de kwaliteit van de regelgevende grondslag, de doelbinding, de verantwoordelijkheid, de minimale gegevensverwerking, bewaartermijn en de beveiligingsmaatregelen.

Hierna wordt ingegaan op de opmerkingen van de Vlaamse Toezichtcommissie die nadere behandeling of toelichting vergen.

- Over de regelgevende grondslag merkt de Vlaamse Toezichtcommissie op dat het Onroerendergoeddecreet geen bepalingen inzake de bescherming van persoonsgegevens bevat. Zij herinnert eraan dat de essentiële elementen moeten worden voorgeschreven in voldoende precieze wettelijke bepalingen. De vereiste essentiële elementen worden weliswaar expliciet benoemd in artikel 66 van dit ontwerp van besluit (nieuw artikel 11/1.1.1.), maar de commissie wijst erop dat die in essentie in het Onroerendergoeddecreet moeten worden opgenomen.

Reactie:

Het voorwerp van het voorliggende ontwerp van besluit beperkt zich tot de aanpassing van de aanvraagprocedures van de toelating, erfgoedpremie volgens de standaardprocedure en de introductie van een nieuwe erfgoedpremie via oproep. Met betrekking tot die aspecten die door dit ontwerp van besluit gewijzigd worden, is in artikel 66 een bepaling over de verwerking van persoonsgegevens opgenomen. Het invoegen van een algemene decretale bepaling behoort echter niet tot de doelstelling van dit wetgevingstraject. Een decretale verankering van de essentiële elementen inzake de verwerking van persoonsgegevens zal meegenomen worden in later wetgevend traject waarbij het Onroerendergoeddecreet wordt gewijzigd.

- De Vlaamse Toezichtcommissie geeft vervolgens aan dat in het ontworpen artikel ook best de onroerendergoedgemeenten als formele verwerkingsverantwoordelijke worden opgenomen en dat inzake het af te sluiten protocol verwezen wordt naar het e-govdecreet van 18 juli 2018.

Reactie:

Het ontworpen artikel 11/1.1.1. wordt in die zin aangepast.

- Inzake de minimale gegevensverwerking merkt de Vlaamse Toezichtcommissie op dat in de mate er persoonsgegevens ook andere categorieën personen dan de aanvrager of zakelijkrechthouder worden verwerkt, die best ook vermeld worden.

Reactie:

Aan het ontworpen artikel 11/1.1.1. wordt een bijkomende categorie "vertegenwoordiger" toegevoegd. Een vertegenwoordiger is een persoon die de aanvrager kan bijstaan bij het aanmaken van een aanvraagdossier in het digitale platform (bv. een ontwerper, architect of zelfs een familielid).

4 ARTIKELSGEWIJZE BESPREKING

Artikel 1

Dit artikel regelt de aanpassing van twee van de definities onder artikel 2 van het besluit.

- De aanpassing van de definitie van 'beheersdienst' staat in functie van het verruimen van het toepassingsgebied voor subsidies op basis van beheersovereenkomsten (zie de desbetreffende artikels);
- In de huidige definitie van 'toekenning' wordt de verwijzing naar 'bijzondere procedure' vervangen door een verwijzing naar de procedure 'via oproep', die de 'bijzondere procedure' middels deze besluitsaanpassing vervangt.

Artikel 2

Dit artikel regelt de aanpassing van art. 6.3.2. van het besluit, waarin de samenstelling wordt bepaald van een toelatingsaanvraag voor handelingen aan of in beschermde goederen.

Handelingen aan of in beschermde goederen zijn op verschillende momenten voorwerp van een administratieve interactie. De aanvrager wordt geacht zijn intenties kenbaar te maken, zodat ze formeel kunnen worden beoordeeld. Bepaalde handelingen moeten formeel worden toegelaten, en ook het bekomen van premies is gekoppeld aan een goedkeuringsprocedure. Van de bijsturing van de regelgeving wordt gebruik gemaakt om de bijhorende dossiersamenstelling te vereenvoudigen en te stroomlijnen. Aanvraagdossiers voor het toelaten van handelingen aan beschermd onroerend erfgoed, voor erfgoedpremies volgens de standaardprocedure en voor premies in het kader van een oproep zullen identieke basiscomponenten omvatten.

Het aanvraagdossier voor het toelaten van handelingen vertegenwoordigt in feite de minimumsamenstelling, die voor premiedossiers moet worden aangevuld met enkele bijkomende stukken (aangezien het betoelagen vanzelfsprekend een aantal sterkere garanties vergt). In essentie moet, uitgaande van de staat van het erfgoed, steeds duidelijk worden gemaakt welke handelingen gepland zijn, en gemotiveerd worden waarom. Er kan daarbij sprake zijn van interactie met een beheersplan.

De omschrijving van de verwachte dossiersamenstelling is aangepast, waarbij de focus minder ligt op het formele, maar meer op het inhoudelijke. Niet het aanleveren van stukken is belangrijk, wel het omschrijven en duiden van ingrepen. De dossiersamenstelling komt in die zin tegemoet aan de duidelijke vraag naar administratieve vereenvoudiging. Een belangrijke aanpassing is ook dat aanvragen systematisch via een gestandaardiseerd aanvraagformulier kunnen verlopen, en dat het indienen ervan en de bekendmaking van de beslissing ook volledig digitaal kan.

De aangereikte argumentatie en de daartoe gebruikte media moeten te allen tijde in verhouding staan tot het gewicht van de ingreep. Het detailniveau van de ingediende dossiers kan dus variëren naargelang de situatie. Zo is er ook een wezenlijk verschil tussen een gewone toelatingsaanvraag, een bescheiden premiedossier volgens de standaardprocedure en een dossier volgens oproepen. Eenvoudige ingrepen vergen nu eenmaal minder uitleg en motivering dan complexere. Het is ook niet de bedoeling dezelfde informatie opnieuw te verstrekken als er voor eenzelfde site nieuwe aanvragen worden ingediend. Idealiter wordt dergelijke basisinformatie centraal gestockeerd, zodat enkel 'nieuwe' gegevens moeten worden doorgegeven. Het beschrijven van de 'huidige staat' kan in die zin vaak beperkt blijven of zelfs afgeleid worden uit de beschrijving en motivering van de geplande handelingen.

Dat maakt dat inzake dossiersamenstelling bepaalde detailleringen optioneel zijn. Het beschrijven van de 'huidige staat' kan indien nodig worden aangevuld met tekeningen, plannen of fotomateriaal. De beschrijving van de geplande handelingen gebeurt zo precies als nodig: met vermelding van de uitvoeringstechniek en het te gebruiken materiaal, de precieze plaats waar de handelingen zullen worden uitgevoerd, indien nodig aangevuld met tekeningen of plannen.

In elk geval zal er een handleiding worden opgesteld, om premienemers naar de juiste dossiersamenstelling te loodsen (zie in dit verband ook de bespreking van de aanpassing van art. 11.2.18).

Artikel 3

Dit artikel regelt de aanpassing van artikel 6.3.3 van het besluit, waarin beschreven is hoe het agentschap of de erkende onroerendeerfgoedgemeente de volledigheid en duidelijkheid van een aanvraagdossier beoordeelt en welke gevolgen deze beoordeling heeft. Het artikel wordt uitgebreid met de mogelijkheid om de communicatie te laten verlopen via 'het daartoe voorziene digitale platform'. Daarnaast wordt geduïd dat een weigering volgt indien de aanvrager nalaat de ontbrekende documenten of gegevens toe te voegen binnen de gestelde termijn. De procedure op zich en de termijnen daarvan wijzigen niet.

Artikel 4

Dit artikel regelt de invoeging van een passage in artikel 6.3.6 van het besluit, aangaande de beslissing over een aanvraag tot toelating. Met name inzake de communicatie over de beslissing wordt het mogelijk om deze niet alleen gewoon schriftelijk te bezorgen, maar ook beschikbaar te stellen via 'het daartoe voorziene digitale platform'. Deze nieuwe vorm van communicatie wordt naar aanleiding van deze aanpassing van het besluit in verschillende relevante artikels geïntroduceerd.

Artikel 5, 6, 8, 9 en 10

Afgezien van de definitie van 'beheersdienst' (zie wijzigingsartikel 1), worden in functie van de verruiming van de subsidiemogelijkheid op basis van beheerspakketten, verschillende andere aanpassingen aangebracht aan artikels onder deze subsidiehoofding. De voornaamste aanpassingen:

- In artikel 10.2.13 van het besluit, waarin de procedure tot afsluiten van een beheersovereenkomst wordt behandeld, wordt een verruiming ingelast, zodat naast een externe beheersdienst ook het agentschap Onroerend Erfgoed als beheersdienst kan optreden (zie in dit verband ook de aanpassing van de definitie van 'beheersdienst' onder wijzigingsartikel 1). Het huidige toepassingsgebied van het subsidiekanaal 'beheersovereenkomsten' gaat in sterke mate uit van opvolging door een andere 'beheersdienst' dan het agentschap Onroerend Erfgoed. De subsidie is in eerste instantie ook geconcipteerd als component in een ruimer, niet zuiver erfgoedgebonden doelstellingskader. Dat blijft mogelijk, maar het is belangrijk dat ze ook expliciet in een zuivere erfgoedcontext kan worden gebruikt. Dat is de bedoeling van de huidige verruiming. Door het opentrekken van de definitie van 'beheersdienst' wordt duidelijk dat ook het agentschap Onroerend Erfgoed deze rol kan opnemen;
- In artikel 10.2.2 van het besluit wordt de doorlooptermijn van de beheersovereenkomsten vastgelegd op vijf jaar. Ook deze doorlooptijd is vooral bepaald door de doorlooptijd van instrumenten van externe beheersdiensten. Omdat ook het 'eigen' instrumentarium van onroerend erfgoed in scope moeten kunnen worden genomen (bv. de beheersplannen, met een doorlooptijd van 6 jaar), wordt de in het besluit bepaalde doorlooptijd genuanceerd;
- In artikel 10.2.5 van het besluit, waarin de beheerspakketten worden omschreven, waarvoor in uitvoering van een beheersovereenkomst subsidies kunnen worden bekomen, worden het aantal

mogelijke beheerspakketten en hun toepassingsgebied uitgebreid, zodat meer wordt ingespeeld op de behoefte om 'algemene landschapszorg' te betoelagen.

Vandaag kunnen ook voor landschapsbeheer erfgoedpremies worden bekomen. Buiten de handvol grotere projecten, die via de bijzondere procedure worden bediend, betreft het doorgaans kleine standaardpremies. Landschapsbeheer is echter meer gebaat bij een systeem met generieke taakafspraken, waarbinnen de initiatiefnemer zelf kan prioriteren en kort op de bal kan spelen, zonder voortdurend te worden geconfronteerd met administratie en wachttijden. De context van erfgoedpremies is onvoldoende aangepast aan deze realiteit. Voorstel is dan ook om landschapsdossiers 'standaardprocedure' maximaal te kanaliseren naar subsidies, en met name het bestaande kader voor subsidies in toepassing van een beheersovereenkomst te gebruiken. Grotere projecten met een uitzonderlijker karakter kunnen gewoon via de premieprocedure blijven verlopen.

Door met 'subsidies in het kader van beheersovereenkomsten' in te spelen op 'algemene landschapszorg' wordt niet alleen ingespeeld op een behoefte binnen de landschapszorg, maar ook de beleidsintentie om alle beschikbare financieringskanalen te operationaliseren en overlap weg te werken.

'Algemene landschapszorg' is gedefinieerd in het Onroerenderfgoeddecreet: *het stimuleren van het behoud, het herstel en de ontwikkeling van cultuurhistorische, fysisch-geografische en esthetische landschapswaarden en van typische landschapkenmerken waaronder kleine landschapselementen*. Door algemene landschapszorg te vatten, kan een groot aantal van de meer kleinschalige werken, die momenteel via het premiestelsel-standaardprocedure betoelaagd worden, voortaan via beheersovereenkomsten gefinancierd worden.

'Algemene landschapszorg' wordt geïntroduceerd in art. 10.2.5 door een beperkte verruiming van de daarin reeds gedefinieerde beheerspakketten. Binnen elk pakket is een grote waaier maatregelen onder te brengen. Het gaat in hoofdzaak om kleine reguliere werkzaamheden, die momenteel zijn opgenomen in de bijlage bij het ministerieel besluit tot vaststelling van de werkzaamheden, beheersmaatregelen en diensten die op forfaitaire basis in aanmerking komen voor een erfgoedpremie. De verruimde beheerspakketten zijn representatief voor de schaal die wordt beoogd, en die is in eerste instantie beperkt. Op termijn kan worden geëvalueerd of een verdere uitbreiding naar grotere projecten kan worden overwogen, wat dan wel een nieuwe bijsturing van de regelgeving zal vergen.

Concreet worden volgende nieuwe elementen in de pakketten geïntroduceerd: het beheer van kleine landschapselementen en vegetaties, klein bouwkundig erfgoed, wegen en paden. 'Kleine landschapselementen' zijn gedefinieerd in het besluit (art. 2.1, 32°), 'vegetaties' staan onder meer voor bossen, graslanden (inclusief gazons), heiden, moerassen, waterpartijen, akkergewassen, maar ook parkaanleg en tuinen, 'klein bouwkundig erfgoed' staat voor veldkruisen, veldkapelletjes, grenspalen, bunkers, bakhuisjes ... (constructies met een volume kleiner dan 40 m³).

Artikel 7

Dit artikel regelt de aanpassing van art. 10.2.4 van het besluit, waarin de cumulatie van een subsidie in uitvoering van een beheersovereenkomst met andere financiële tegemoetkomingen wordt geregeld.

Het Onroerenderfgoedbesluit gaat doorgaans uit van het principe dat verschillende aangeboden financieringsmogelijkheden niet kunnen worden gecombineerd. Dat heeft geleid tot verschillende zogenaamde 'cumulbepalingen', verspreid doorheen het besluit. Van de huidige aanpassing wordt gebruik gemaakt om de cumulbepalingen zo veel mogelijk te groeperen.

Artikel 11

Aan artikel 10.2.14 van het besluit, over de procedures en voorwaarden gerelateerd aan beheersovereenkomsten en -vergoedingen, wordt een technische verwijzing ingelast naar een 'modelformulier' ter zake, dat ter beschikking zal worden gesteld door het agentschap. Daarmee wordt dit artikel gestroomlijnd met andere gelijkaardige passages in het besluit.

Artikel 12, 13, 17 en 49

Onder de hoofding 'Onroerende goederen waarvoor geen premies worden toegekend', die naar aanleiding van deze aanpassing wordt herdoopt tot 'Beheersmaatregelen, werkzaamheden en diensten waarvoor geen premies worden toegekend', wordt een nieuw artikel 11.1.2 ingelast, waarin de cumulbepalingen met betrekking tot premies worden gegroepeerd en geactualiseerd (zie in dit verband de bespreking van de aanpassing van art. 10.2.4). Voor het premiehoofdstuk impliceert deze beweging de inkanteling (en schrapping) van artikel 11.2.13 en artikel 11.3.4.

Artikel 14

Dit artikel regelt de schrapping van art. 11.2.4, waarin een aantal maatregelen, werkzaamheden of diensten wordt opgesomd die slechts zeer voorwaardelijk voor betoelaging in aanmerking komen. Dit is de enige inperking van de vaste scope van beheersmaatregelen, werkzaamheden of diensten waarvoor een premie aangevraagd kan worden. Het toepassingsgebied van art. 11.2.4 is naar aanleiding van de laatste aanpassing van de premierregelgeving al beperkter gemaakt. De redenen om de overblijvende categorieën alsnog te schrappen:

- De categorie 'ingrepen in functie van regulier onderhoud' is niet zwaarwichtig. Het volstaat hiervoor duidelijkheid te verschaffen in de (minder formele) richtlijn betoelaagbaarheid;
- De categorie 'energiebesparende maatregelen ter uitvoering van aanbevelingen in een energieaudit, beveiligingswerkzaamheden en werkzaamheden of diensten die opgelegd zijn door andere regelgevingen' betreft in feite 'oneigenlijke kostenposten', waarvoor de huidige meerkostenregeling als hoogst inadequaat wordt ervaren. Het is niet de bedoeling de betoelagingsmogelijkheid uit te sluiten, wel om dit (enkel) aan te bieden in de gecontroleerde omgeving van oproepen (zie verder). De procedure via oproep laat niet alleen toe om ad hoc te bepalen of er sprake is van een engagement en hoe ver het engagement gaat, maar heeft ook het potentieel om zichtbaarheid te geven aan een thema. Zo is het zeker de bedoeling om een maatschappelijk gevoelig en actueel thema als 'energiezuinigheid' via oproepen onder de aandacht te houden en gerichte en aantrekkelijke ondersteuning te bieden aan projecten die op een positieve wijze bijdragen aan de thematiek. Het uitgebreider belonen van 'verdienste' wordt aangekondigd in de beleidsnota, en kan via het systeem van oproepen structureler worden ingebed in het premiestelsel.

Artikel 15, 16, 18 en 19

Verskillende generieke artikels met betrekking tot premies worden aangepast:

- artikel 11.2.5 van het besluit, waarin de soorten procedures worden omschreven via dewelke erfgoedpremies kunnen worden aangevraagd, wordt geactualiseerd. Het systeem met twee procedures blijft gehandhaafd, maar er worden twee belangrijke aanpassingen geïntroduceerd: enerzijds wordt de limiet voor premies volgens de standaardprocedure opgetrokken tot 250.000 euro (subsidieerbaar bedrag), anderzijds wordt de 'bijzondere procedure' herdoopt tot 'procedure via oproep'. Uiteraard worden overal de verwijzingen naar de vroegere bijzondere procedure vervangen door de nieuwe benaming, bv. in artikel 11.2.15.

De essentie van de huidige procedures blijft behouden. De aanpassingen staan in het teken van het beveiligen van het systeem tegen wachtlijsten, zonder tegelijkertijd de ondersteuning voor

elementaire erfgoedzorg te ondergraven. Daarom blijft het mogelijk om op elk moment premies volgens de standaardprocedure aan te vragen, en wordt de scope zelfs gevoelig verruimd. De essentie van het systeem volgens 'oproep' is anderzijds dat de premie volgens deze procedure niet meer op elk moment kan worden aangevraagd, en dat het aantal premies per oproep afhankelijk wordt gesteld van een vooraf bepaald budget.

- Artikel 11.2.7 van het besluit, waarin generiek het bedrag wordt bepaald op basis waarvan de erfgoedpremie wordt berekend, wordt aangepast aan de nieuwe realiteit. De voornaamste aanpassing is dat het drempelbedrag voor erfgoedpremies volgens de standaardprocedure wordt opgetrokken tot 250.000 euro.

Anderzijds wordt ook hier een beperkte veiligheidsmarge ingebouwd, om in te spelen op eventuele wachtlijsten: de Vlaamse Regering kan de ingestelde premielimiet voor onbepaalde tijd verlagen. Het bedrag van de aanvaardbare kostenraming kan niet lager zijn dan 50.000 euro. Het is mogelijk om het plafond gradueel te verlagen of verhogen. Het is de bedoeling om de premies volgens de standaardprocedure vlot te laten doorstromen en geen engagementen aan te gaan die niet op korte termijn kunnen worden ingelost. Een eventuele wijziging wordt enkel toegepast op dossiers die zijn ingediend na de beslissing tot wijziging van het bedrag van de aanvaardbare kostenraming.

De keuze voor een veiligheidsmarge lijkt drastisch, maar is nodig om de geest van de standaardprocedure absoluut veilig te stellen. De standaardprocedure moet maximaal kunnen worden gebruikt voor bescheiden dossiers, volgens het principe van 'zware restauraties vermijden door regelmatig onderhoud'. De premie moet vlot kunnen worden aangevraagd, vlot kunnen worden bekomen en snel tot resultaten leiden op het terrein. Dat principe wordt ook succesvol doorvertaald in complexe stadsgezichten, zoals de Dumontwijk in De Panne: de standaardprocedure wordt hier aangeboden aan (en gebruikt door) een grote groep eigenaars, die volop inzetten op kleine ingrepen en het goede voorbeeld verspreiden. Het is dus niet de bedoeling om de standaardprocedure te laten gebruiken als achterpoort voor complexere dossiers door deze op te splitsen in kleinere deeldossiers. De instroom van aanvragen zal in die zin ook gericht worden opgevolgd. Het verlagen van de premiedrempel is een maatregel die slechts in uiterste nood zal worden toegepast.

- Artikel 11.2.14 van het besluit, dat regelt hoeveel erfgoedpremies er per kalenderjaar kunnen worden aangevraagd wordt aangepast. Generiek blijft slechts één premie per jaar mogelijk voor eenzelfde beschermd goed, erfgoedlandschap of een deel ervan dat een opzichzelfstaand geheel vormt. Voor werken of diensten aan het exterieur aan hetzelfde beschermde cultuurhistorisch landschap of erfgoedlandschap, kunnen jaarlijks twee premies worden bekomen. Een toegevoegde generieke nuance beperkt de totale aanvaardbare kostenraming doorheen een periode van 5 opeenvolgende jaren tot 500.000 euro. Deze beperking is bedoeld om de schaal en finaliteit van projecten, waarvoor een standaardpremie wordt aangevraagd, maximaal binnen de geest van de standaardprocedure te houden. De premie is bedoeld voor onderhoudsingrepen of kleine totaalprojecten.

Artikel 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26 en 27

De aanpassingen aan de 'erfgoedpremie standaardprocedure' hebben impact op een aantal artikels in het besluit:

- Artikel 11.2.18, betreffende de dossiersamenstelling voor aanvragen van erfgoedpremies volgens de standaardprocedure, wordt aangepast, zodat het duidelijk aansluit bij de basisstructuur voor aanvragen tot toelatingen voor handelingen aan of in beschermd goederen (zie bespreking van de aanpassing van art. 6.3.2). Een aantal bijkomende dossiercomponenten zijn (en waren al) eigen aan de standaardprocedure: enerzijds stavingstukken om de premie te kunnen berekenen (kostenraming), anderzijds stavingstukken om de ontvankelijkheid voor de premie te kunnen

bepalen (de desgevallende interactie met een beheersplan, kerkenbeleidsplan of onderhoudslogboek, de statuten van de stichting of vzw achter het project).

Inzake de kostenraming wordt de precisering toegevoegd dat deze 'per post' moet zijn opgevat. Dit is een stroomlijning met andere gelijkaardige passages in het besluit, en laat bovendien toe om premiestromen gericht te monitoren.

De essentie van de standaardprocedure blijft dat het een vlotte procedure is, met beperkte formaliteiten en vlotte beslissingen. Omdat in de context van de standaardprocedure nu ook grotere (en dus complexere) dossiers kunnen worden ingediend, valt ook te verwachten dat soms uitgebreidere argumentatie nodig zal zijn. De hoger vermelde handleiding zal hierover uitsluitel bieden. De handleiding mag echter geen 'schaduwregelgeving' worden.

- artikels 11.2.19, 11.2.20, 11.2.21 en 11.2.23, waarin de aanvraagprocedure voor het bekomen van een erfgoedpremie volgens de standaardprocedure wordt geregeld, blijven in essentie overeind. Belangrijke nuances in de vernieuwde procedure zijn wel:
 - Voor premies vanaf 50.000 euro wordt de beslissing genomen door de minister, kleinere dossiers worden zoals vandaag afgehandeld door het agentschap. Alle aanvragen verlopen wel via het agentschap;
 - Omdat voor de procedure 'via minister' extra tijd nodig is, wordt de behandelingstermijn van aanvragen verlengd van 90 naar 120 dagen;
 - Omdat de minister niet bevoegd is voor toelatingen, kunnen vastleggingen ook niet langer als toelating gelden. Desgevallend worden vastleggingsbeslissingen en toelatingen door het agentschap wel gebundeld aan de aanvrager bezorgd (dit kan niet als de toelating via een erkende gemeente wordt aangevraagd). In functie hiervan worden art. 11.2.19 en 11.2.20 aangepast;
 - De procedure bij onvolledige premieaanvragen wordt afgestemd op de procedure die in deze gevallen geldt bij toelatingsaanvragen. Het ontbreken van documenten of gegevens bij een premieaanvraag leidt daardoor niet langer tot een weigering. Het agentschap kan voortaan binnen de eerste 60 dagen van de behandelingstermijn ontbrekende documenten opvragen en een termijn bepalen voor het bezorgen daarvan. De behandelingstermijn wordt geschorst in afwachting van de ontbrekende documenten en gegevens. Pas als de aanvrager nalaat om deze te bezorgen, wordt de aanvraag geweigerd;
 - De procedure wordt voorzien op digitale communicatie tussen aanvrager en overheid;
 - Om geen middelen te verliezen, moet binnen het jaar tot uitvoering worden overgegaan. Dat is een belangrijke voorwaarde om van de standaardprocedure gebruik te kunnen maken. In functie hiervan wordt art. 11.2.21 aangepast.
- artikels 11.2.25 en 11.2.26 van het besluit, inzake de uitbetaling van de premie bij de standaardprocedure, blijven grotendeels bestaan. Aangezien de hogere subsidiedrempel ook grootschaliger projecten kan impliceren, worden de uitvoeringstermijnen en de termijnen van eventuele verlenging wel verhoogd van twee naar drie jaar;
- artikel 11.2.17 van het besluit is voorwerp van een technische aanpassing. De verwijzing naar de boekhoudkundige term 'vastlegging' wordt vervangen door een verwijzing naar de (voor de burger) gemakkelijker te begrijpen 'goedkeuringsbeslissing' als referentiedocument. Deze aanpassing past in het streven naar het verhogen van de leesbaarheid van de wetteksten. De aanpassingen aan artikels. 11.2.20, 11.2.25 en 11.2.26 worden overigens in de dezelfde zin aangepast.

Artikel 28 en 29

De onderafdeling 'aanvragen erfgoedpremie volgens de bijzondere procedure' wordt herdoopt tot 'De erfgoedpremie via oproep'. Het principe van dergelijke oproepen wordt in een nieuw inleidend artikel

geïntroduceerd. Dat krijgt het volgnummer 11.2.27. Het huidige artikel 11.2.27 wordt onder het nieuwe volgnummer 11.2.27/1 geactualiseerd.

Enkel onroerend erfgoed dat in zijn totaliteit beschermd is komt in aanmerking voor deelname aan een oproep. Een oproep bestaat uit twee rondes:

- een preselectieronde, waarbij een conceptdossier wordt beoordeeld door een jury. De minister beslist op basis van het juryverslag welke kandidaten 'gepreselecteerd' worden;
- de definitieve indiening: gepreselecteerde kandidaten kunnen het eigenlijke premiedossier voor een bepaalde datum indienen. Het dossier wordt dan afgehandeld zoals premiedossiers vandaag.

Oproepen kunnen generiek gericht zijn tot alle premie-doelgroepen voor de gewone of verhoogde premie, of zich afzonderlijk richten tot één of meerdere daarvan. Ook de inhoudelijke focus van een oproep kan generiek zijn (alle beheersmaatregelen, werkzaamheden of diensten waarvoor een premie aangevraagd kan worden) of specifiek. De specifieke kostenposten, vandaag omschreven in het huidige artikel 11.2.14 (te schrappen, zie hoger), waaronder energiebesparende maatregelen, beveiligingswerkzaamheden en werkzaamheden of diensten die opgelegd zijn door andere regelgevingen komen slechts in aanmerking als de oproep in het teken daarvan staat.

Er kunnen verschillende oproepen parallel worden gelanceerd.

De Vlaamse regering of de minister kunnen bij de oproepen specifieke accenten leggen of de focus verruimen. Deze worden idealiter bepaald in het regeerakkoord, beleidsnota's, BBT's of in overeenkomsten met andere beleidsdomeinen en -velden.

De werkwijze kan ook worden gevolgd om beleidsveldoverschrijdende initiatieven te financieren (initiatieven die verschillende bevoegdheden raken, en vanuit die verschillende invalshoeken worden ondersteund). Als daarbij specifieke verdeelsleutels worden afgesproken, moet echter met facultatieve subsidies worden gewerkt.

Artikel 30

Het oude artikel 11.2.27 wordt onder art. 11.2.27/1 geactualiseerd. De verwijzing naar de bijzondere procedure wordt vervangen door een verwijzing naar de procedure met oproep. Van het oude artikel, dat enerzijds het starten van de werken voor de toekenning van de premie verbiedt, maar anderzijds ook een uitvoerige uitzonderingsprocedure daarop voorziet, blijft enkel de vervalbepaling over. De uitzonderingsprocedure is in een context van oproepen irrelevant, omdat dossiers niet op een wachtlijst komen en dus in principe niet lang moeten wachten op een toekenningsbeslissing.

Artikel 31

De vorm en inhoud van de oproep en de selectieprocedure wordt geregeld in een nieuwe onderafdeling en bijhorende artikels.

Het nieuwe artikel 11.2.27/2 bepaalt de krijtlijnen van een oproep. Oproepen worden op een vast moment in het jaar gelanceerd, uiterlijk 1 oktober. Dit min of meer vaste moment is van belang om de instroom van kandidaturen, preselectie en doorvertaling in definitieve premiedossiers vlot te laten verlopen. Ook de preselectie, het indienen en beoordelen van definitieve dossiers zijn jaarlijks op vaste momenten georiënteerd.

Bij de oproep worden verschillende elementen gedefinieerd:

- het thema, de doelstelling en de doelgroep. Zeker in eerste instantie zal daarbij het toepassingsgebied van de huidige bijzondere procedure worden gerespecteerd. Het is daarom de bedoeling een representatieve reeks oproepthema's te bepalen en billijk over de regeerperiode te

spreiden. Bij elke oproep kan een vaste kern van thema's worden aangesproken, naast éénmalige of legislatuurspecifieke thema's die ook kunnen afwijken van de scope van de huidige bijzondere procedure. Er wordt per regeerperiode een 'oproepkalender' opgesteld;

- het totaalbudget, de verdeelwijze ervan en in voorkomend geval afwijkende premiepercentages. Een belangrijk principe bij oproepen is dat vooraf wordt bepaald welk budget er aan premies kan worden gependend. Het is vooraf duidelijk dat er meer kandidaten kunnen zijn dan middelen. Dat noopt tot een selectie. Op termijn kan ook worden gedacht aan het bijstellen van berekeningswijzen en premiepercentages, afhankelijk van het aantal dossiers of de kwaliteit ervan. Voorlopig blijven echter de in het besluit vastgelegde berekeningswijzen en percentages de referentie;
- Indieningstermijn voor het preselectie- en premiedossier. In het oproepensysteem is het belangrijk vanaf de preselectiefase duidelijk aan te geven wanneer het eigenlijke premiedossier wordt verwacht. Dat is immers het moment waarop over de toekenning van de premie wordt beslist en waarop de middelen op de begroting worden gereserveerd;
- Minimum- en maximumbedrag van de kostenraming. Belangrijk in functie van de verdeling is dat vooraf kan worden bepaald welke financiële grootteordes dossiers kunnen hebben. Op die manier wordt vermeden dat dossiers van zeer uiteenlopende grootteordes tegen elkaar moeten worden afgewogen;
- Deelnemingsvoorwaarden en beoordelingscriteria. Deze kunnen variëren naargelang de oproep. Met name in de preselectie zal een dossier worden beoordeeld op bepaalde meerwaardes die het biedt bovenop de 'erfgoedzorg' die de essentie van projecten zal moeten blijven uitmaken. In het eigenlijke premiedossier is de erfgoedzorg dan weer net het doorslaggevend element en is beoordeling in feite een echo van de huidige manier van werken. Dat maakt ook dat de dossiersamenstelling voor een preselectie en een definitieve selectie wezenlijk verschillen (hierop wordt in specifieke artikels dieper ingegaan);
- In de oproepprocedure wordt een jury-element geïntroduceerd. Jury's beoordelen met name preselectiedossiers. De samenstelling van de jury hangt af van de oproep in kwestie. Naast een kern van erfgoed specialisten kunnen andere specialisten worden toegevoegd die meer specifiek op niet-erfgoedgerelateerde aspecten inspelen, bijvoorbeeld voor het beoordelen van een herbestemmingsoptie, toe te voegen nieuwbouw, te nemen energetische maatregelen, ... Het belang van deze 'externen' neemt toe naargelang oproepthema's experimenteler zijn.

Het nieuwe artikel 11.2.27/3 regelt de voorwaarden om aan een oproep te kunnen deelnemen:

- De deelnemingsvoorwaarden zijn de formele ontvankelijkheidsvoorwaarden die door het agentschap worden gecontroleerd. Deze eerste screening heeft een algemeen en eerder technisch karakter. Een meer diepgaande, inhoudelijke beoordeling gebeurt door de jury;
- Belangrijke premisse daarbij is dat de voorgestelde projecten 'toelaatbaar' zijn, en dus erfgoedzorg aanbieden volgens de regels van de kunst en de erfgoedwaarden respecteren.

Het nieuwe artikel 11.2.27/4 regelt de jurering van dossiers die ontvankelijk zijn verklaard voor deelname aan de oproep:

- De samenstelling van de jury kan variëren naargelang de oproep (zie hoger);
- De beoordeling is een meer inhoudelijke afweging door een jury. In het besluit worden verschillende inhoudelijk-kwalitatieve criteria opgesomd. Deze zijn in feite complementair aan de (vanuit het oogpunt van de erfgoedzorg) toelaatbaarheid van het beoogde project. Die wordt pas definitief beoordeeld door erfgoedconsulenten op basis van het definitieve dossier (dat kan worden opgemaakt als het project wordt gepreselecteerd). De jurering legt focus op de maatschappelijke meerwaarde die een project genereert en die kan perfect ook in niet-erfgoedgebonden aspecten schuilen, bijvoorbeeld in de bijdrage van het project aan wijkontwikkeling, de kwaliteit van ontsluiting, de vernieuwing op het vlak van energiezuinigheid. Vandaar de mogelijkheid om andere dan erfgoed specialisten in de jury op te nemen, die beter geplaatst zijn om daarover een oordeel te vellen. Omgekeerd kan een oproep ook focussen op

zuivere restauraties (bv. een exemplarische restauratie van historische winkelinterieurs), en dan worden in feite restauratie-opties tegen elkaar afgewogen;

- In elk geval bekijkt de jury niet alleen de kwaliteit, maar ook de haalbaarheid van projecten.

Het nieuwe artikel 11.2.27/5 regelt de indieningsprocedure en samenstelling van een preselektiedossier:

- Uiterste richtdatum voor het indienen is 1 februari van het jaar na de oproep, wat geïnteresseerde kandidaten dus vier maanden tijd geeft om een preselektiedossier op te maken. Aangezien het de bedoeling is een oproepkalender op te maken, kan er echter ruimer op voorhand op dit moment worden geanticipeerd;
- Een preselektiedossier is nog geen premiedossier, en moet dus op hoofdlijnen inzicht bieden in de intenties van de aanvrager. Het dossier moet wel een betrouwbare voorafname vormen van wat het uiteindelijk zal worden, want de haalbaarheid moet kunnen worden ingeschat. De toelaatbaarheid van het project, vanuit de optiek van erfgoedzorg, is een premisse (zie hoger). Ook de geschatte kosten moeten vrij betrouwbaar zijn, want ze zijn richtinggevend voor het budget dat bij eventuele definitieve selectie moet worden gereserveerd. Het systeem laat bewust geen marge voor het ondervangen van onderramingen;
- Na de controle van de deelnemingsvoorwaarden door het agentschap en de beoordeling van de kandidaturen door de jury neemt de minister een preselectiebeslissing. Het juryverslag over de preselectie dient hiervoor als basis. De minister heeft beslissingstijd tot 1 juni, dus opnieuw vier maanden na het uiterste indienmoment van het kandidaat-dossier.

Artikel 32 en 33

Een nieuwe onderafdeling regelt de aanvraagprocedure na de preselectiebeslissing door de minister. Gepreselecteerde kandidaten worden uitgenodigd een premiedossier in te dienen. De timing voor het indienen van dat premiedossier wordt al in de initiële oproep duidelijk bepaald, zodat daar al in preselectiestadium op kan worden ingespeeld:

- Het premiedossier moet steeds uiterlijk worden ingediend op 1 februari van 'een' jaar dat volgt op de preselectiebeslissing. Dat is ten vroegste het volgende jaar (wat de aanvrager 8 maanden de tijd geeft om het dossier op te maken). Er kan ook worden geopteerd voor een indienmoment het eerste of tweede jaar daarna (dus 20 of 32 maanden na de preselectiebeslissing). De termijn is afhankelijk van het soort oproep. Belangrijk is dat na de preselectie voldoende tijd wordt ingebouwd om het definitieve dossier op te maken, eventueel de nodige vooronderzoeken in te lassen, toelatingen en vergunningen te bekomen (of minstens in preadvies een gunstige beoordeling te krijgen) ... Voor oproepen die mikken op doorsneeprojecten zal de benodigde tijd uiteraard kort zijn;
- Het gecommuniceerde indienmoment voor het premiedossier is ook het startmoment voor de beoordeling van de ingediende dossiers en de uiteindelijke beslissing tot premie-toekenning. Een premiedossier kan eerder worden ingediend, maar dat zal niet leiden tot eerdere behandeling of toekenning. Een belangrijk principe van oproepen is dat vooraf wordt bepaald welk budget er beschikbaar is, maar dus ook wanneer het wordt gereserveerd. Ook bij het beoordelen van premiedossiers blijft trouwens een competitie-element meespelen: eenmaal gepreselecteerde dossiers premiedossiers zijn geworden, moeten deze premiedossiers gelijktijdig tegen elkaar kunnen worden afgewogen.

Voor het regelen van de dossiersamenstelling van het premiedossier wordt artikel 11.2.28 van het besluit aangepast. Het bestaande artikel, dat de samenstelling regelt van een aanvraagdossier voor erfgoedpremie volgens de bijzondere procedure, wordt ingepast in de nieuwe procedure voor oproepen, met schrapping van alle verwijzingen naar de bijzondere procedure. Het premiedossier bij oproepen heeft dezelfde karakteristieken als een aanvraagdossier voor erfgoedpremie volgens de vroegere bijzondere procedure (en ondergaat ook een soortgelijke beoordeling).

Wel wordt de dossiersamenstelling naar aanleiding van de huidige aanpassing van het besluit aangepast aan de logica om verder te bouwen op de basisstructuur voor aanvragen tot toelatingen voor handelingen aan of in beschermde goederen (zie bespreking van de aanpassing van art. 6.3.2). In casu wordt ook verdergebouwd op de dossiersamenstelling voor een aanvraag tot erfgoedpremie volgens de standaardprocedure (cf. bespreking van de aanpassing van art. 11.2.18). De samenstelling van een premiedossier in context van oproep is vrij identiek aan een dossier voor een erfgoedpremie standaardprocedure. Een dossier voor een oproep is in principe wel diepgaander, en vereist extra stukken, bijvoorbeeld inzake de aanstelling van een ontwerper.

Artikel 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41 en 42

Een volgende nieuwe onderafdeling behandelt de goedkeuringsprocedure van premiedossiers in het kader van oproepen en de premietoekenningsprocedure. De bestaande artikels die de goedkeuring regelden van premie-aanvragen volgens de 'bijzondere procedure' en de daaropvolgende toekenningsprocedure worden in functie daarvan aangepast aan de nieuwe realiteit van oproepen:

- artikels 11.2.29, 11.2.30 en 11.2.31, die de combinatie van premie- en toelatingsaanvraag regelen, worden geactualiseerd. Met name de beoordelingstermijnen voor de toelating worden gestroomlijnd met deze van het premiedossier. Een belangrijke wijziging is wel dat gecombineerde aanvragen steeds naar het agentschap worden gestuurd, ook als een erkende onroerenderfgoedgemeente bevoegd is voor de beoordeling. Desgevallend stuurt het agentschap de aanvraag door naar de onroerenderfgoedgemeente. Dit is belangrijk omdat in context van oproepen dossiers vaste indien- en beoordelingstermijnen kennen. Ook wordt de procedure bij onvolledige premieaanvragen, naar analogie met de standaardpremie, afgestemd op de procedure die in deze gevallen geldt bij toelatingsaanvragen (cf. bespreking van de aanpassing van art. 11.2.20);
- Het bestaande artikel 11.2.32, dat premienemers de gelegenheid biedt om de toekenning van een premie te laten uitstellen, is zonder voorwerp binnen het systeem van oproepen en wordt daarom geschrapt;
- Artikel 11.2.35 regelt de definitieve bepaling van het premiebedrag door de leidend ambtenaar van het agentschap. In context van de bijzondere procedure kon dat bedrag nog worden verhoogd, als er tussen het ontvankelijk verklaren van het dossier en het toekennen van de premie sprake was van prijsevoluties of als er door de wachttijd bijkomende ingrepen vereist waren. Dat is een situatie die zonder voorwerp is in een context van oproepen. Betreffende passage wordt dus geschrapt;
- In verschillende artikels, waaronder 11.2.33 en 11.2.36, wordt de mogelijkheid tot digitale communicatie tussen aanvrager en overheid toegevoegd.

Artikel 43, 44, 45, 46 en 47

De onderafdeling inzake het uitbetalen van de premie na oproep blijft grotendeels ongewijzigd ten aanzien van de situatie in context van de bijzondere procedure. Wel zijn een paar nuanceringen aangebracht:

- Artikel 11.2.37, dat de samenstelling van een aanvraag tot uitbetaling regelt, wordt voorzien op de mogelijkheid dat in een oproep specifieke vereisten worden gesteld;
- De specifieke regeling voor meer- en bijwerken, omschreven in artikel 11.2.38, wordt geschrapt. Het ongeremd ad hoc aanvragen van bijkomende premies, zelfs al zijn die beperkt, past niet in de geest van een systeem met oproepen;
- In artikel 11.2.39 wordt verduidelijkt, naar analogie met gelijkaardige artikelen, dat de uitgevoerde werkzaamheden moeten gebeuren overeenkomstig de bepalingen uit de goedkeuringsbeslissing van de premie;
- In artikel 11.2.41, waarin de omstandigheden worden bepaald waarin een premienemer afstand moet doen van zijn premie, wordt enerzijds de vaste uitvoeringstermijn van vijf jaar vervangen door een verwijzing naar de termijn die in de oproep is bepaald (die kan variëren). Anderzijds

wordt geëxpliciteerd dat de uitbetaling van de premie moet worden aangevraagd binnen het jaar na het verstrijken van de uitvoeringstermijn.

Artikel 48

Sinds 1 januari 2019 is het niet langer mogelijk een onderzoekspremie toe te kennen voor de opmaak van een beheersplan. In de titel van hoofdstuk 11, afdeling 3, onderafdeling 1 is evenwel nog sprake van 'beheersplannen en voorafgaande onderzoeken waarvoor een onderzoekspremie aangevraagd kan worden'. Met voorgestelde aanpassing wordt dit rechtgezet.

Artikel 50, 51, 52, 53

Artikels 11.3.8, 11.3.9, 11.3.10 en 11.3.15 van het besluit, over de aanvraag en behandeling van een onderzoekspremie, worden gestroomlijnd met aanpassingen in de andere premiehoofdstukken: de dossiersamenstelling wordt in de mate van het mogelijke geüniformiseerd, de indieningsmogelijkheden via digitaal platform worden vermeld, de behandelingstermijnen gestandaardiseerd, en de procedure bij onvolledige aanvragen ingevoegd (cf. bespreking van de aanpassing van art. 11.2.20).

Artikel 54

Artikel 11.3.16 van het besluit stelt het agentschap in staat om de verslagen te ontsluiten van onderzoeken waarvoor de eigenaar een onderzoekspremie kreeg (bv. historisch onderzoek). Aan dit artikel wordt een bepaling toegevoegd die de minister toelaat om de vormvereisten voor deze verslagen nader te bepalen. Dit is nodig met het oog op digitale aanlevering en voor het beschermen van persoonsgegevens en rechten.

Artikel 55, 56, 57 en 58

Ook voor meerjarenpremieovereenkomsten wordt voortaan met oproepen gewerkt. De oproepmodaliteiten worden geïntroduceerd in artikel 11.4.1, dat de meerjarenpremieovereenkomsten inleidt.

De oproepen verlopen op de hoger omschreven manier. Een belangrijke nuance is wel dat de procedure voor meerjarenpremieovereenkomsten vandaag eigenlijk al een soort 'preselectie' inhoudt: de Vlaamse Regering beslist immers principieel over een globaal project, maar de premies volgen pas na het indienen van deeldossiers. De grootste impact van de introductie van oproepen in de procedure van meerjarenpremieovereenkomsten is het formaliseren van de oproep en de introductie van een jury. In tegenstelling tot de gewone oproepen, behoeft het systeem van meerjarenpremieovereenkomsten geen wezenlijke aanpassing voor de procedure na 'preselectie': daar blijft het systeem met het indienen van deeldossiers van toepassing.

Voor meerjarenpremieovereenkomsten geldt wel de beperking dat er slechts twee keer per legislatuur een oproep wordt georganiseerd. Hoewel meerjarenpremieovereenkomsten bijna per definitie gereserveerd zijn voor 'voorbeelddossiers', is het niet de bedoeling dat ze een veel langere doorlooptijd hebben dan de regeerperiode waarin ze worden afgesloten (want dan impacteren ze de volgende beleidsperiode). De oproep en beslissing vallen daarom best op een voldoende vroeg moment in een regeerperiode.

Anderzijds worden meerjarenpremieovereenkomsten vaak getrokken door lokale besturen, en is het belangrijk hen de tijd te geven om doordacht te beslissen over de keuze om in te zetten op een meerjarenpremieovereenkomst. Aangezien Vlaamse en lokale legislaturen niet dezelfde doorlooptijd hebben, kan het gebeuren dat de Vlaamse oproep voor lokale besturen te vroeg of te laat valt. Het is dus zeker relevant om op twee momenten in de Vlaamse legislatuur een oproep voor meerjarenpremieovereenkomsten te kunnen realiseren.

Het moment van de oproep wordt gestroomlijnd met de vaste richtdata die voor de oproepprocedure gelden. Voor meerjarenpremieovereenkomsten is om praktische redenen 1 februari van het tweede of vierde jaar van de legislatuur een geschikt vast moment. Meerjarenpremieovereenkomsten zijn geen gewone dossiers en vergen zowel een inlooperperiode voor de nieuwe regering als voldoende voorbereidingstijd voor de initiatiefnemers. Door de regelmaat kunnen geïnteresseerde initiatiefnemers anderzijds wel voldoende snel anticiperen op een komende oproep.

De voorwaarden om in aanmerking te komen voor een meerjarenpremieovereenkomst, omschreven in artikel 11.4.2, worden verwerkt tot deelnemingsvoorwaarden aan de oproep. Aan de geest van de huidige voorwaarden wordt niet geraakt.

In een nieuw artikel 11.4.2/1 wordt de jurering behandeld. Deze volgt opnieuw de hoger omschreven werkwijze. Wel zijn de beoordelingscriteria ook een echo van de beoordelingscriteria voor meerjarenpremieovereenkomsten, omschreven in het huidige art. 11.4.4.

Artikel 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66 en 67

Verskillende artikels betreffende de meerjarenpremieovereenkomsten worden gestroomlijnd met de omschakeling van 'bijzondere procedure' naar procedure 'via oproep':

- Artikel 11.4.3, dat de dossiersamenstelling regelt van een aanvraagdossier voor een meerjarenpremieovereenkomst, wordt aangepast aan de context van een oproep. De dossiersamenstelling is een duidelijke echo van de huidige;
- Artikel 11.4.4, dat de beslissing regelt van de Vlaamse Regering over aanvragen tot meerjarenpremieovereenkomst, wordt aangepast aan de procedure met oproep. De Vlaamse Regering beslist op basis van een juryverslag (de jury hanteert bij de beoordeling soortgelijke criteria als de Vlaamse Regering vandaag voor het beoordelen van aanvragen);
- De verwijzing naar de bijzondere procedure onder artikel 11.4.7 wordt geactualiseerd;
- Artikel 11.4.9, dat voor meerjarenpremieovereenkomsten de gecombineerde premie- en toelatingsaanvraag regelt, wordt gestroomlijnd met de manier van werken bij premiedossiers in context van een gewone oproep.
- In artikel 11.4.15 wordt, conform het principe voor gewone oproepen, de regeling voor meer- en bijwerken geschrapt;
- Verschillende artikelen worden voorzien op digitale communicatie tussen aanvrager en overheid;

Artikel 68

In artikel 11.5.2 worden de verwijzingen naar de vermelde premieprocedures geactualiseerd.

Artikel 69

In dit besluit worden verschillende wijzigingen aangebracht in de aanvraagprocedures voor 'toelatingen' (hoofdstuk 6), 'subsidies' (hoofdstuk 10) en 'premies' (hoofdstuk 11), waarbij ook de dossiersamenstellingen voor de aanvragen worden aangepast. In die hoofdstukken wordt geconcretiseerd waarvoor en hoe toelating moet worden gevraagd, welke subsidies en premies bestaan, welke bedragen er worden voorzien, hoe en onder welke voorwaarden deze kunnen worden verkregen, wanneer en aan wie wordt uitbetaald en wanneer deze eventueel moeten worden terugbetaald. Met het oog hierop zal het agentschap Onroerend Erfgoed of een erkende onroerenderfgoedgemeente een aantal persoonsgegevens van de aanvrager, vertegenwoordiger of zakelijkrechthouder verzamelen en controleren. Een vertegenwoordiger is een persoon die de aanvrager kan bijstaan bij het aanmaken van een aanvraagdossier in het digitale platform (bv. een ontwerper, architect of zelfs een familielid).

De gegevens zullen worden gedeeld met erkende onroerenderfgoedgemeenten. Conform de onroerenderfgoedregelgeving nemen onroerenderfgoedgemeenten een aantal taken ter harte die normaal door het agentschap worden uitgevoerd. Voor deze verwerking treden zij op als verwerkingsverantwoordelijke, om die reden sluit het agentschap ook een protocol af met deze onroerenderfgoedgemeenten.

De gegevens worden bewaard voor 10 jaar. De gegevens uit premie- en subsidiedossiers vallen onder toepassing van de wet van 16 mei 2003 tot vaststelling van de algemene bepalingen die gelden voor de begrotingen, de controle op de subsidies en de boekhouding van de gemeenschappen en de gewesten, alsook voor de organisatie van de controle door het Rekenhof. Artikel 15 van die wet bepaalt dat inzake verjaring het algemeen recht van toepassing is, dus 10 jaar. Omdat premie- en toelatingsaanvragen vaak gecombineerd worden aangevraagd, wordt de bewaartermijn voor toelatingen ook op 10 jaar bepaald.

Artikel 70

Dit artikel stelt, bij wijze van generieke overgangsbepaling, dat alle premiedossiers ingediend voor de inwerkingtreding van het besluit, conform de oude regelgeving worden afgehandeld.

De Vlaamse minister van financiën en begroting, wonen en onroerend erfgoed

Matthias DIEPENDAELE